

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de
Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Disputatio IV. De Effectu Sacramentorum novæ Legis.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

DISPUTATIO QUARTA.

De Effectu Sacramentorum novae Legis.

QUESTIO I.

An omnia Sacramenta novae Legis conferant gratiam ex opere operato?

Hæretici recentiores etsi verbosius Sacramenta extollant, unanimiter tamen deprimunt in eo quod existunt non causare gratiam, sed tantum instar concionis excitare in suscipientibus fidem per quam justificentur. Pessimam quoque fide traducunt Catholicos, quasi doceant Sacramenta esse causas totales & principales gratiæ, illisque externis symbolis Deum vices suas justificandi resignasse; ut videre est apud Calvinum l. 4. Inst. c. 14 §. 17. Nullus enim Catholicorum umquam dubitavit, quin Deus tamquam causa principalis virtute sibi propria & intrinsecâ nostram fructificationem interius operetur; etsi secundum Catholicos externis symbolis sive signis sensibilibus tamquam instrumentis ad animas ritè dispositas sanctificandas uti non dedignetur; prout ex doctrina Concilii Tridentini, sess. 6. c. 7. & omnium Catholicorum libris fati abundè constat.

Ex iisdem etiam luce clarius est, Catholicos non ita vim causandi gratiam sanctificantem Sacramentis tribuere, quin exigant in adultis certas dispositiones per fidem aliove aqus; quamvis doceant hos requiri tamquam dispositiones, non tamquam causas gratiæ Sacramentalis. Etsi interim etiam istis dispositionibus tamquam operibus bonis & meritoriis sua correspondeat gratia, quando is qui Sacramentum suscipit jam antea est justus & filius Dei. Unde patet Hæreticorum impudentia, qui calumniantur Catholicos, quasi docendo Sacramenta causare gratiâ ex opere operato velint hæc loquendi formulâ excludere fidem, poenitentiam, similesque dispositiones.

Hæc itaque locutione significant Catholicos Sacramenta causare gratiam vi actionis ad hoc à Christo instituta, non autem ex justitia aut meritis ministri vel etiam suscipientis. Unde gratia datur ex opere operato, quando præcisè datur propter opus factum juxta Christi institutionem. Datur autem ex opere operantis, quando conferatur propter actionem quatenus est laudabilis & honesta, ac proficiscitur ex gratia seu principio supernaturali. Neque hic loquendi modus est novum Scholasticorum figmentum, uti fingit Calvinus: cum ante qua-

dringentos annos Innocentius III. (qui subiit Pontificatum Anno 1197.) l. 3. de mysteriis Missæ expressis terminis docuerit Sacramenta conferre gratiam ex opere operato; quod iisdem terminis definivit Trid. sess. 7. can. 8. Et re ipsâ coincidit cum locutionibus Scripturæ & Patrum tribuentium Sacramentis vim justificandi, præsertim etiam quoad parvulos, quibus non competit opus operantis. Audi S. Augustinum l. 4. contra Crescon. c. 16. dicentem, non eorum meritis à quibus ministratur, nec eorum quibus ministratur consistere Baptismum, sed propriâ sanctitate atque veritate propter eum à quo institutus est. Et l. 1. de peccat. merit. & remiss. c. 19. ubi docet etiam parvulos esse poenitentes, & fideles, & totum hoc fieri vi Sacramenti & divine gratiæ. Similiter quod sint fideles, eis acquiri per virtutem Sacramenti docet infra cap. 33. His præmissis

DICO I. Sacramenta novæ Legis sunt causæ instrumentales gratiæ ex opere operato. Est de fide. Probatum I. ex Scriptura Joan. 3. Nisi quis renatus fuerit ex aqua & Spiritu sancto, non potest introire in regnum Dei. Ad Ephes. 5. Mundans eam, Ecclesiam, lavacro operato aqua in verbo. Ad Titum 3. Salvos nos fecit per lavacrum regenerationis. Act. 2. Baptizetur unusquisque vestrum in remissionem peccatorum. Et c. 22. refert Paulus Ananiam sibi dixisse: Baptizare, & abluere peccata tua. Ubi non solum exprimitur necessitas seu præceptum Baptismi, sed etiam vis regenerandi, abluendi, remittendi peccata aperte ipsi Baptismo tribuitur. Similiter alibi aliis Sacramentis Scriptura vim sanctificandi, sive gratiam conferendi tribuit; ut Confirmationi Act. 8. & 19. ubi per impositionem manuum datus legitur Spiritus sanctus. Eucharistiæ Joan. 6. Qui manducat hunc panem &c. vivet in æternum. Et Matth. 26. aliisque locis, ex quibus probatur Christum esse realiter in Sacramento. Sacramento Absolutionis seu Poenitiæ Joan. 20. Accipite Spiritum sanctum, quorum remiseritis peccata, remittuntur eis &c. Sacramento Ordinis ibidem, nec non 1. ad Timoth. 4. & 2. Timoth. 1. Extremæ Unctioni Jac. 5. De matrimonio etsi non haberetur ex Scriptura, immo etsi de nullo Sacramento, sufficere deberet definitio & sensus Ecclesiæ, quam Scriptura commendat. De his tamen infra suo loco.

Nec dici potest, Baptismo v. g. tribui salvificationem quatenus excitat objective fidem salvificantem. Nam præterquam quod hoc sit contortum, & contra sensum Patrum; quodque non habeat locum

Qui modum loquendi valde antiquus est, in re idem cum locutione Scripturæ & Patrum.

Fides docet omnia novæ Legis Sacramenta ex opere operato causare gratiam. Patet ex Scriptura.

Effugitur Hæreticorum præclausura.

1. Hæretici... 2. Non ex... 3. Quod sit...

in parvulis; quod insuper id potius præstet concio seu Catechesis prævia: contra facit, quod Scriptura supponat fidem jam excitatam in iis, quos ad baptismum invitat, immo illam in adultis prærequirit, juxta illud Philippi Diaconi ad Eunuchum *Act. 8. Si credis ex toto corde, licet.* Pugnans quoque secum; quando quidem Sacramenta apprehenduntur: quomodo ergo excitat Baptismus v. g. fidem qua justitia apprehenditur, quæ (ut censent) jam apprehensa supponitur? Perinde igitur Baptismus esset signum salvificans, sicut v. g. motus linguæ (qui est signum vitæ adeptæ) est signum causativum vitæ acquirendæ; quod utique absurdè diceretur.

6. *Accedunt Concilia,*

Probatur II. ex Conciliis, *Constantinopolitano I. in Symbolo fidei: Confiteor unum Baptisma in remissionem peccatorum. Milevitano can. 2. Parvuli ideo in remissionem peccatorum veraciter baptizantur, ut in eis regeneratione mundeant, quod generatione traxerunt. Aransicano II. can. 13. & 25. Lateranensi sub Innocentio III. Denique de omnibus his definitur id Florentinum sess. ult. & Trid. sup. can. 6.*

7. *Et clara Patrum testimonia.*

Probatur III. ex Patribus docentibus in veteribus Sacramentis tantum fuisse umbram sanctitatis, in nostris autem veritatem: item illa solum promississe vel præfigurasse salutem, nostra autem eam continere & dare, eorumque vim inenarrabiliter valere plurimum ut loquitur *Aug. 1. 19. contra Faustum cap. 11. Esse virtute majora, utilitate meliora, ut ait sup. cap. 13. Præclara veterum Patrum tam Græcorum, ut Origenis, Basilii, Cyrilli, Chrysostomi, quam Latinorum, ut Tertulliani, Sylvestri, Ambrosii, Augustini, Leonis, & aliorum testimonia vide apud Bellarminum lib. 2. de Sacram. cap. 6. & 7.*

8. *Mendacium Melanchionis de regio in.*

Ex quibus manifestè cuius apparebit mendacissima præsumptio *Philippi Melanchion. Apolog. artic. 13. dicentis: Neque ulla litera ex veteribus Scripioribus præferri potest, quæ patrocinetur in hac re Scholasticis. Quid enim clariùs, quàm illud Optati Milevitani lib. 5. contra Parmenianum: Baptisma Christianorum Trinitate consecutum confert gratiam; si repetatur, facit vitæ iacturam. Quid clariùs, quàm illud Nysseni l. de Baptismo in princip. Baptisma peccatorum expiatio est, remissio delictorum, renovatio & regenerationis causa &c. Et infra interroganti quæratione aqua regeneret, respondeat: Ostende mihi modum narivitatis quæ sit secundum carnem. Dices fortasse: Semen causa hominis effectrix est. Audi igitur contra à nobis, quid aqua quæ benedicatur, purgat & illuminat hominem.*

8. *Responsio h. y. obiecta Calvini rejicitur.*

Ad has itaque & similes auctoritates id solum habet Calvinus quod respondeat, nempe Patres fuisse hyperbolicè locutos. Quæ tamen responsio merito tanquam monstruosa & hyperbolica rejicitur contra tam clarum & tam conformem tot Sanctorum & Doctorum virorum, etiam cum

dogmaticè agunt & doctrinam in Ecclesia tenendam tradunt, ita loquentium sermonem in re maximi momenti, & ad primaria Religionis fundamenta pertinente: in qua si omnes Patres (quorum nullus nisi serium sermonem & sensum in præsentem spirat) fuerint hyperbolici, quid tandem certi de eorum mente ex scriptis eorumdem confici poterit? quomodo tota Ecclesia, in qua constans illa Patrum doctrina usque ad hæc tempora perseveravit, fuit immunis ab errore in gravissimo religionis puncto?

Nec melior est alia responsio, quod scilicet Patres hanc vim tribuant Sacramentis mediante fide quam excitant: nam ne unus quidem ex omnibus id insinuat, sed verba inspecta longè aliud sonant. Aliud quoque, & quid specialius tribunt novis Sacramentis, quod non competat veteribus Sacramentis aut concionibus; quibus non minus perfectè competit excitare fidem. Adde ea, quæ in refutatione responsionis Hæreticorum ad Scripturas dicta sunt n. 5.

Probatur IV. ex absurdis: quia ex dogmate Hæreticorum sequitur primò, Sacramenta non amplius valere, quàm prædicationem Evangelicam, aliave signa externa, quibus æquè vel perfectius fides in animis audientium excitatur. Secundò Baptismus Christi non esse efficacem Baptismo Joannis; cum hic æquè possit excitare fidem: quod tamen est contra illud ipsius Joannis *Matth. 3. Ego quidem baptizo vos in aqua in penitentiam qui post me venturus est fortior me est, ipse vos baptizabit in Spiritu sancto & igni.* Tertio vetera Sacramenta fuisse æquè efficacia, ac sunt nova, contra Apostolum & omnes Patres. Quarto infantes non recipere baptismum: cum in iis nequeat excitari fides. Quinto Baptismus non posse conferri, nisi idiomate suscipienti cognito; cujus tamen oppositum supponunt ipsi Hæretici. Denique eodem modo prodesse Sacramenta audita, lecta, meditata, sicut opere exercita, & æquè prodesse iis qui adsunt, ac iis qui ea suscipiunt: cum utroque modo, & in utroque eandem excitent fidem.

Fundamenta Hæreticorum nullius sunt momenti. Nam quod obijciunt de fide justificante, involvum est: cum fides ipsorum specialis potius inquinet; fides autem Christiana justificet adultos tanquam iniectionem & fundamentum, non exclusis aliis dispositionibus timoris & penitentiae, neque etiam Sacramentis, veluti instrumentariis justitiæ causis, quæ Scriptura alibi satis exprimit. Secundò obijciunt Abrahamum fuisse justificatum ex fide, non ex circumcissione, quæ solum ei erat signum justitiæ acceptæ; adeoque nec Christianos justificari per Baptismus. Quæ consequentia? Tertio obijciunt illud *1. Petri 3. Ovis anima salva facta*

facta sunt per aquam, quod & vos nunc similis forma salvos facit baptisma, non carnis dispositio sordium, sed conscientia bona interrogatio in Deum per resurrectionem Jesu Christi. Resp. ibi potius contineri clarum, quod baptisma salvos seu justos faciat; quæ quidem salus non fit formaliter depositio sordium carnis, sed interrogatio sive contestatio bonæ conscientia, seu (ut habet Græcus) stipulatio apud Deum, proveniens ex Spiritu sancto testimonium reddente conscientia nostræ, quod simus filii Dei. Vel (ut explicat Estius & Alii) tribuit Apostolus salivationem Baptismo non quatenus est dispositio sordium, sed quatenus in adultis (quos alloquitur) accedit simul bona dispositio, seu interrogatio & contestatio bonæ conscientia, ut proinde S. Petrus alludat interrogationem & stipulationem in Baptismo fieri solitam, dum à baptizando petitur, an credat, an fatanæ abrenuntiet &c.

Obijciunt IV. quod Patres interdum significant ministrum præbere aquam exterius, Deum autem esse, qui invisibilem gratiam præbet. Resp. illos non excludere concursum Sacramenti aut humani ministerii, sed solum primariam causalitatem Deo adscribere.

Obijciunt denique, quod per hoc avocentur homines à Christo ejusque passione. Resp. potius allici ad amorem & gratitudinem Christi passi, utpote ex cuius meritis in Sacramento applicatis omnis gratia & donum salutare provenit.

11. DICO II. Non omnia Sacramenta per se & ex primaria sua institutione conferunt primam gratiam, scilicet habitualem; à peccato justificantem, sed aliqua tantum secundam seu gratia habitualis augmentum per se: etsi per accidens & ex secundaria institutione possint etiam conferre primam gratiam. Conclusio quoad primam partem est certa apud omnes. Et patet ex eo, quod ob hoc Catholici Scriptores distinguant Sacramenta mortuorum & Sacramenta vivorum, quod hæc debeant suscipi in statu gratia, adeoque tantum causent gratia augmentum per se loquendo; ista autem possint suscipi etiam extra statum gratia, dum tamen ad illum vi Sacramenti obtinendum sint dispositi. Et inter Sacramenta quidem mortuorum statunt solum Baptismum & Pœnitentiam; de quibus quoque aperte Scriptura docet, quod sint instituta in remissionem peccatorum: inter Sacramenta autem vivorum quinque reliqua, præsertim Eucharistiam: de quibus ex praxi & sensu Ecclesie constat, debere ea suscipi ab existentibus in statu gratia; & signanter de Eucharistia tradit *Trid. sess. 13. c. 7. can. 11.* Quod etiam *can. 5. definit præcipuum fructum sanctissimæ Eucharistia non esse remissionem peccatorum.* Et *sess. 7. in præmio* ob hoc signanter de Sacramento dixit: *Merincx Sum. Theol. Pars IV.*

Per que omnis vera iustitia vel incipit, vel capta augetur, vel amissa reparatur. Et antea Florentinum in Decreto soli Baptismo & Pœnitentia pro effectu tribuit remissionem peccatorum; at aliis non item, sed signanter Confirmationi, Eucharistia & Ordini gratia augmentum.

Secunda pars, quod scilicet per accidens Sacramenta vivorum causent primam gratiam, locum habet in casu, quo suscipiens revera tantum attritus, bonâ fide putat se esse in statu gratia, eò quod invincibiliter putet se non mortaliter peccasse, vel esse absolutum, vel saltem esse perfecte contritum. Hanc partem (quæ non est certa, nec ut talis à nobis afferitur) docet D. Thomas, Richardus, Scotus, loquentes in specie de Eucharistia, & alii ferè communiter, etiam Recentiores, contra Vasquez d. 205. c. 4. & Lugo d. 12. de Eucharistia sess. 1. similiter loquentes in specie de Eucharistia, & quosdam alios, qui pro se allegant D. Bonaventuram 4. dist. 12. part. 2. art. 1. quaest. 2. in corp. ubi tamen potius facit communi sententia: nam ibi de Eucharistia tantum dicit: *Non limitamus largitatem Dei, quin in hoc Sacramento possit, & aliquando faciat (supple, in bona fide accedente cum attritione) remissionem omnis culpa. Sed secundum forum commune (id est per se & regulariter) & principalem rationem institutionis Sacramenti (scilicet per se & primaria) dicendum, quod istud Sacramentum datum est in cibum illis, qui sunt de corpore Christi, & omnes tales habent charitatem, ideo effectum habet in suis iustis.* Magis facit *dist. 9. a. 2. q. 3. in corp.* alteri sententia; tamen ibi non exprimit se loqui etiam de iis, qui sunt verè attriti, adeoque ut consonet cum iis quæ habet d. 12. explicatur rectè de iis qui putant se dispositos, & verè non sunt, ne quidem attriti.

Suadetur recepta doctrina: quia etsi omnis Sacramentorum vis sit ab institutione, & Sacramenta vivorum principaliter sint instituta, ut gratiam auferent, ideoque vetuerit Christus ea suscipi à conscio peccati mortalis non remissi; non sic tamen, quin si suscipiens bonâ fide procedat, adeoque suscipiendo non peccet, possit per illa etiam recipere primam gratiam, eò quod tunc non ponat obicem novum, & antiquus sit per attritionem retractatus. Sicut Sacramenta mortuorum non sic sunt instituta ad conferendam primam gratiam, quin etiam hæc supposita conferre queant secundam seu gratia augmentum. Similiter ergo & reliqua causare possunt per accidens primam; ut proinde quod non causent hanc per se, non sit defectu virtutis, sed propter obligationem suscipiendi in statu gratia; cujus consequenter defectu nascitur per se novus obex peccati mortalis.

Nec dicas antiquum obicem peccati non

12. Recepta tamen doctrina etiam Sacramentis vivorum interdum primam gratiam per accidens causandam adferunt.

13. Quæ sunt de iis qui putant se dispositos, & verè non sunt, ne quidem attriti.

fatis tolli per attritionem quoad Sacramenta vivorum: quamvis enim Christus voluisset ita instituere, contrarium tamen factis constat ex communi sensu Theologorum, qui factis unanimiter à tot annorum centuriis id docuerunt; quod signum valde probabile est traditionis & institutionis divinæ.

14.
Confirmatur.

Hoc ipsum quoque Varii confirmant ex Patribus, qui Eucharistiæ manducatæ tribuunt vivificationem peccatoris; non quidem tamquam effectum præcipuum & per se (id enim foret hæreticum) sed tamquam secundarium & per accidens. Eosque loqui de Eucharistia, non quæ sacrificium est, sed quæ Sacramentum, prosequitur *Arriaga d. 16. sect. 1. subsect. 2.* Et ob hoc videri posset *Trid. sess. 13. can. 5.* signanter definitivè remissionem peccatorum non esse effectum Eucharistiæ, cautè addendo, præcipuum. Præterea saltem Extremam Unctionem (quæ tamen est Sacramentum vivorum) esse institutam secundariò in remissionem peccatorum, fatetur ipse *Lugo disput. 9. de Sacram. in genere sect. 1. n. 7.* Et factis colligitur ex *Jacobi 5. Et si in peccatis sit, remittentur ei.* Et *Trid. sess. 14. c. 2.* dicente: *Delicta, si qua sunt adhuc expianda, ac peccati reliquias abstergit.* Ut proinde generalis ratio Sacramenti vivorum non involvat, ipsum nunquam operari primam gratiam, sed per se à vivis debere suscipi.

A cibo corporali non rectè arguitur Eucharisticum nunquam dare primam vitam.

Nec refert, quòd cibus corporalis nullo casu det vitam mortuo corporaliter: nam neque à morte perenniter præservat; cum tamen cibus Eucharisticus manducanti præstet, ut non moriatur in æternum. Similiter ergo potest primitus vitam spiritualemente donare, secundariò scilicet & per accidens; etsi ad instar cibi corporalis principaliter viventem nutriat & confortet. Similitudo ergo cibi hujus cælestis cum corporali non debet esse per omnia.

15.
Omnia Sacramenta conferre gratias actuales tempore opportuno est certum ex communi consensu Concilio Tridentino.

DICO III. Præter gratiam habitualemente conferunt singula Sacramenta quasdam gratias actuales sive auxilia actualia danda suo tempore, prout exigit finis cujusque Sacramenti. Ita communiter Theologi cum *D. Thoma q. 62. a. 2.* Et expressit clarè *Trident. sess. 14. in proemio de Sacram. Extreme Unctionis*, ubi declarat & docet, quòd clementissimus redemptor noster, qui servis suis quovis tempore voluit de sanantibus remediis adversus omnia omnium horum stium vela esse prospèctum, quemadmodum auxilia maxima in Sacramentis aliis preparavit, quibus Christiani conservare se integros, dum viverent, ab omni graviore spiritus incommodo possint, ita extreme Unctionis Sacramento finem vitæ, tamquam firmissimo quodam præsidio munivit. Ratio est, quòd non omnia Sacramenta ex institutione Christi habeant eundem finem propositum, sed diversos: ad illos autem nequit gratia habitualis, quæ est specie una, sufficienter disponere: præ-

Idem probatur ratione Theologicâ.

sertim cum ipsa magis disponat hominem circa Deum, quàm circa fines particulares Sacramentorum. Deinde alioquin Sacramentum v. g. Eucharistiæ æquè vel magis proderet ad onera matrimonii sustinenda, quàm ipsum matrimonii Sacramentum.

Unde in Baptismo conferuntur suo tempore auxilia conducentia ad puritatem vitæ conservandam, carnis rebellonem frangendam, ac cetera Sacramenta (quorum est janua) dignè suscipienda. In Confirmatione, ad liberè & constanter profitemdam fidem, tentationesque contrarias superandas. In Eucharistia (quæ vitam spiritualemente sive charitatem nutrit) ad eliciendos actus devotionis, ad lætitiâ spiritualemente, & ad roborandum animum contra tentationes charitati inimicas, quarum vehementiam minuit, uti & mitigat passiones. De quo *Bernardus Serm. in Cena Domini.* In Pœnitentiâ dantur auxilia ad vitandum in posterum, magisque detestandum peccata, ac pro iisdem satisfaciendum. In Extrema Unctione, ad reliquias peccatorum tollendas, ad resistendum tentationibus molestioribus in articulo mortis; sæpè etiam ad sublevandam corporis ægrotudinem. Ordo suppeditat gratias ad religiosè obeundum cultum Dei, & munia cujusque Ordinis exercenda. Matrimonium denique, ad mutuas conjugum obligationes implendas, ac honestè educandam prolem.

Petes, an qui non accepit in Sacramento gratiam habitualemente, eò quòd posuerit obicem, vel qui gratiam acceptam per novum peccatum amittit, eundem accipiat vel retineat jus ad gratias actuales. Resp. cum communi sententia eum qui cum obice suscipit Sacramentum non accipere jus ad gratias actuales: quia gratia habitualis est quasi radix, in qua titulus ille seu jus ad auxilia specialia fundatur. Ipsumque illud jus tantum est quid secundarium & accessorium, idcirco gratiæ habituali à Deo annexum, quòd ipsa sola non sufficiat diversis diversorum Sacramentorum finibus. Quare indispositus ad effectum principalem non participat de hoc accessorio. Et hæc videtur quoque esse mens Fidelium existimantium Sacramenta indignè suscipientibus obesse, & non prodesse. Alioquin sanè per frequentes communionis sacrilegas haberet homo plurima auxilia gratiæ ad resurgendum: cujus tamen oppositum omnibus est per sualum.

Ex quo ulterius cum communiori Doctorum sententia infertur, quòd sicut indignè suscipiens non acquirit jus ad ista auxilia, sic etiam illud perdat destructa gratiâ habituali per novum peccatum: quia videlicet accessorium sequitur suum principale. Nec refert, quòd de cetero gratiæ actuales dentur etiam peccatoribus, adeo-

que jus ad illas semel in Sacramento acquisitum videatur in peccatore perseverare. Nam etsi ita fieri potuisset; prout etiam Deo volente potuisset jus illud à peccatore in Sacramento primò acquiri sine gratia sanctificante: sicut tamen constat illud in fieri dependere de facto à gratia sanctificante, sic etiam ob similem rationem in conservari dependet ab eadem; cuius, dum adest, insufficientiæ supplendæ adjectum est idem jus ad gratias actuales vi Sacramenti. Vi cujus proinde nulla datur gratia actualis excidenti à statu gratiæ: etsi quandoque & rariùs ex pura Dei misericordia intuitu præteriti Sacramenti fortasse detur.

Meritò tamen credi potest ejusmodi jus recuperari per pœnitentiam, ita ut cum gratia habituali (cui est accessorium) amittatur, & per eam sive jus ad eandem reviviscat. Existimo similiter, quòd in illis Sacramentis, quæ sublato obice reviviscunt ad gratiam sanctificantem eis correspondentem (quale est Baptismus, & fortè solus) reviviscat similiter jus ad gratias actuales correspondentes Sacramentis, si dignè fuissent suscepta.

Dico IV. Gratia, quæ vocari solet Sacramentalis, non differt à gratia habituali; uti nec ea quæ confertur in uno Sacramento distinguitur ab ea quæ confertur in alio, præterquam in hoc, quòd superaddat specialia auxilia actualia fini cuiusque Sacramenti proportionata eo modo, quo præc. Conclus. explicatam est. Ita communiter Doctores cum D. Bonaventura d. 1. p. 1. a. 109. 6. contra Nonnullos, qui volunt superaddi habitum speciale ad actus fini cuiusque Sacramenti correspondentes exercendos: & contra paucos alios aliter explicantes. Probatur breviter: quia hoc modo sufficienter intelligitur differentia gratiæ Sacramentalis ab alia; & quòd cumque aliud gratis fingitur absque fundamento in doctrina revelata aut ratione.

QUESTIO II.

An Sacramenta causent physicè Gratiam, An verò solum moraliter?

RESP. Sacramenta tantum esse causas morales gratiæ, quatenus objective Deum movent, ut intuitu illorum vel actionum juxta Christi institutionem exercitarum, & pretium sanguinis eius continentium, infallibiliter ex suo decreto & ordinatione conferat gratiam. Ita Scotus d. 1. q. 5. n. 12. & 13. Et inclinat D. Bonav. d. 1. p. 1. a. 1. q. 4. ad 2. Quæst. lateralem. Idem docent multi alii antiqui ac plurimi recentiorum

res contra D. Thomam qu. 62. a. 4 (quem sequitur Suarez & multi alii, præsertim Thomista) existimantem Sacramenta esse physica instrumenta, per influxum realem ad gratiam concurrentia.

Probatur Conclusio I. ex refutatione potentiae obedientialis cujlibet ad quodlibet (in qua Auctores oppositæ sententiæ plurimum se fundant) quam suppono ex Philosophia.

Probatur II. præscindendo à possibilitate potentiae obedientialis præfatæ: quia juxta nostram sententiam faciliùs & clarè explicatur doctrina Catholica; adeoque non rectè recurritur ad efficaciam physicam tam miraculosam & difficulter intelligibilem, Sacramentis utique non tribuendam sine urgenti ratione aut necessitate: quæ hic nulla est; immo potius est in oppositum. Quod multipliciter ostenditur. Primò, quia Scriptura, Concilia, & Patres docent Christi passionem & merita esse veram causam nostræ salutis, & tamen non sunt nisi causa moralis: ergo idem existimandum est de Sacramentis, de quibus eodem modo loquuntur: præsertim cum hæc omnem efficaciam à passione habeant, neque eorundem dignitas magis requirat physicam efficientiam, quàm merita & passio Christi. Immo nec ipsa humanitas Christi aliter quàm meritorie seu moraliter in gratiam sanctificantem influit: non debet autem Sacramentis perfectior causalitas tribui, quàm ipsi humanitati Christi ejusque passioni, cujus sunt instrumenta.

Secundò quia Concilia & Patres, qui tribuunt Sacramentis veram causalitatem (in quorum auctoritate alii se fundant) loquuntur generaliter de omni gratia, quæ datur intuitu Sacramenti: ea tamen sæpè tantum moraliter per Sacramentum causatur, etiam juxta adversarios, ut quando sublato obice Sacramentum reviviscit, quod tunc valere ad dimittenda peccata, operari salutem & gratiam, dicit August. l. 3. de Baptismo cap. 13. ergo gratia semper tantum moraliter causatur per Sacramenta.

Tertiò quia præter gratiam habitualem Sacramenta etiam causant gratias actuales; & tamen has solum causant moraliter: quandoquidem dentur, dum Sacramentum amplius non est.

Quartò quia Scriptura, Concilia & Patres tribuunt vim causandi gratiam tam materiæ, quàm formæ: utraque tamen non potest semper physicè concurrere; cum materia sæpè non existat physicè, quando profertur forma, aut contra. Immo cum forma Sacramentorum pronuntietur successivè, non poterit physicè producere gratiam, nisi per ultimam syllabam sive postremum indivisibile formæ; cum reliquæ partes amplius non existant physicè: si tamen & ipsa ultima syllaba physicè coexistat gratiæ

Quia potentia obedientialis cujlibet ad quodlibet est impossibilis.

21. Et admissa possibilitate, non sit ratio amplectendi hic adeo dissolvens viam in doctrina fidei explicitanda.

Immo rationem potius obice declaratur. 22o

Secundò.

Tertiò.

23o Quarta.

gratiae producendae; quae forte in primo non esse actionis Sacramentalis produciuntur. Nihilominus ab hac quaestione physica abstrahendo, sequitur, omnes reliquas partes tam materiae quam formae Sacramentorum causare tantum moraliter gratiam: cum ultima syllaba non agat tanquam instrumentum physicum aut virtus praecedentium syllabarum vel materiae adhibita, cum quibus tantum facit unum per aggregationem. Quis autem credat Scripturam vel Patres fuisse pro ista syllaba ultima sollicitos. Quin potius constat ipsos loqui de una parte, uti de altera. Quod verò quidam contendunt, gratis supposita physica efficientia ultimae syllabae, rectè dici totum Sacramentum physicè operari gratiam; sicut exercitus physicè expugnat civitatem, quod tamen solum facit pars illius; hoc, inquam, non rectè adhuc diceretur. Nam physica operatio nequit physicè tribui toti aggregato per accidens ob hoc quòd à parte illius procedat. Sicut neque genus humanum totum physicè amat Deum, odit Deum &c. quando pars illius aggregati id physicè praestat. Quamvis quod facit pars totius per se, idem faciat physicè ipsum totum.

24. Quinto. Quintò efficacia Sacramentorum fundatur in significatione eorum ex instituto; significatio autem ex instituto, cum sit ens morale, tantum fundat efficaciam moralem.

25. Sexto. Sextò denique Patres frequenter declarant solum Deum operari gratiam interiùs, excludendo Sacramenta; ut patet ex *Aug. Epist. 23. ad Bonifacium, Hieronymus, Basilio, & aliis.* Quod etsi alii explicent velut dictum de causalitate principali, quae soli Deo competat; tamen in rigore plus importat modus iste loquendi, qui in rigore non subsisteret, si Sacramenta essent physica instrumenta gratiae: quemadmodum simpliciter falsum est, actus supernaturales produci à sola gratia aut lumine gloriae; etsi intellectus & voluntas tantum concurrant juxta adversarios tanquam instrumenta elevata.

25. Physica Sacramentorum causalitas non probatur, gratis concesso, quòd humanitas Christi causalitatis physice vitanda. Nec refert I. quod humanitas Christi operabatur miracula. Nam in primis assumptum est falsum; & eo dissimulato, non rectè fit illatio de Sacramentis: eò quòd miracula essent seu fierent mediante actionibus Christi physicis v. g. imperio & locutione illius; ad Sacramenta autem Christus concurrat tantum moraliter; non alia verò debet esse causalitas Sacramentorum in gratiam, quam sit concursus Christi, tum in gratiam, tum ad ipsa Sacramenta. Deinde non debet adscribi omnis perfectio possibilis Sacramentis; sicut potest Christo ipsi.

26. Neque ex eo, quòd Sacramenta Nec refert II. quòd Sacramenta debeant dici proprie dictae causae gratiae, idque ut verba Scripturae & Patrum in proprio sen-

su explicentur. Nam causa moralis est verè & simpliciter causa juxta usitatissimum loquendi modum: eò quòd licet per physicum influxum non concurrat, ita tamen se habeat, ut effectus ei meritò imputetur, & quidem aliquando magis quam ipsi causae physicae. Sic peccator est causa suae damnationis, Sancti dicuntur verè operari miracula; judex verè & proprie dicitur occidere reos; similiter causa finalis causare suum effectum.

Non refert III. quòd Patres comparent Sacramenta causis naturalibus. Sic *Cyrrillus lib. 2. in Joann. c. 42. Quemadmodum, inquit, viribus ignis intensus aqua calefacta non aliter quam ignis urit: sic Spiritus sancti operatione ad divinam aquae reformantur virtutem.* Nam similitudo non debet esse per omnia, sed in hoc, quòd tam infallibiliter & efficaciter, etsi tantum moraliter operentur. Quod ex subjecta materia erat satis patens. Sanè nullus est, qui in terminis dicat Sacramenta physicè operari gratiam. Deinde similiter loquerentur de reviviscente Sacramento; quod tamen etiam juxta alios non causat physicè gratiam.

Non refert IV. quòd Patres mirabiliter extollant potentiam Dei relucentem in operatione sacramentali: in eo enim eminet potentia Dei, quòd per res vilissimas tam excellentes operetur effectus, etsi tantum vellet per moralia instrumenta. Sicut mirantur Patres, quòd per viles piscatores converterit Deus hujus mundi sapientes; etsi Concursus Apostolorum tantum fuerit moralis. Sicut etiam extollunt mirabilem potentiam crucis & passionis, quae est Gentibus stultitia, Judaeis scandalum, tanquam moraliter concurrat. Sicut denique extollerent potentiam Sacramenti reviviscentis, quod tamen tantum moraliter operatur. Quare infidelibus non conversis potissimum (qui de efficientia physica nil cogitant) mirabilis apparet vis ista Sacramentorum, ut saepe vix possint induci ad credendum: uti neque Haeretici induci possunt, qui tamen hunc nostrum explicandi modum rectè norunt. Mirabile etenim est, nec nisi fide noscibile, Deum tam vilibus rebus uti ad tantum effectum, occultum & supernaturalem, infusione v. g. tantillae aquae super caput ad mundandam animam. Sicut etiam mirabile erat Naaman Syro, quòd in Jordane deberet pro mundatione à lepra septies tantum lavari; quamquam aquae istae solum agerent moraliter, & quidem longè imperfectius, quam Sacramenta.

Non refert V. quòd intellectus Beatorum physicè elevetur ad producendam visionem beatificam: nam certò constat in intellectu esse virtutem inchoatam, quae possit compleri per virtutem fortiolem; qualem non constat esse in Sacramentis. Deinde

Deinde visio beatifica est actus vitalis ad-
eque debet absolute juxta multos Do-
ctores, aut omnino congruebat juxta al-
ios unanimiter (exceptis Nominalibus)
physicæ entitati visionis, quod ab intel-
lectu sive potentiâ vitali realiter compro-
duceretur; hoc autem non militat in Sa-
cramentis. Denique nihil obstat intel-
lectui, quod minus, physicè concurrat ad vi-
sionem: multa tamen obstat Sacramen-
tis quod minus physicè conferatur gratiam,
patet ex antedictis.

Non refert VI. quod Deus dicatur ope-
rari gratiam in nobis per Sacramenta; non
rectè autem dicatur causa physicæ operari
per causam moralem. Nam si rectè dica-
tur operari per instrumentum physicum;
quidni similiter per instrumentum mora-
le? Sic enim Deus (utique causa physica)
nos sanctificat per passionem, & (ut
utar phrasi Tridentini sess. 6. cap. 7. & 16.
& can. 2.) donat justitiam, eamque in-
fundit per Christi meritum; convertit quo-
que peccatores per Apostolos & prædica-
tores, facit miracula per Sanctos; & (ut
in hac ipsa materia instantiam demus)
operatur gratiam per Sacramentum re-
vivens, quod utique tantum concurrat
moraliter. Quod autem potius mandans
dicatur occidere per mandatarium velut
physicum instrumentum, quam ipse ho-
micida per suum consulentem (quamvis
& hoc spectet ad arbitrium loquendi
modum), se potest, quia consulens non
est causa subordinata, neque instru-
mentum etiam morale ipsius occisionis; prout
mandatarius est causa subordinata & velut
instrumentum physicum mandantis.

Q U Æ S T I O III.

Quâ proportione & quo tempore
Sacramenta conferant
gratiam?

SUPPONO I. tamquam satis certum
Sacramenta nova majorem conferre
gratiam, quam vetera; si tamen aliqua ex
his gratiam ex opere operato contulerint,
ut quo supra: per Christum enim data est
gratiæ plenitudo.

Suppono II. Sacramenta diversæ spe-
ciei inter se comparata non conferre æqua-
lem gratiam: quamquam certò determi-
nari nequeat, quænam excedant. Viden-
tur tamen, ceteris paribus, Sacramenta
non iterabilia plus gratiæ conferre ob suam
non iterabilitatem: nisi quod Nonnulli
excipiunt Venerabile Sacramentum, et si
iterabile; idque ob conjecturam desump-
tam ex supereminenti illius Sacramenti
præ ceteris dignitate. Quantam autem gra-

tiam præcisè singula Sacramenta confe-
runt, est incertissimum. De quo nihil ex
ratione vel auctoritate solidè determinari
potest.

Itaque manet quæstio de Sacramentis
eiusdem speciei, v. g. an Baptismus colla-
tus Joanni, & Baptismus collatus Petro
operentur æqualem gratiam? Idem est de
reliquis.

DICO I. Non conferuntur major gratia
ex eo, quod minister sit melior aut Deo
gratior. Ita communiter Theologi: nam
sicut hostia consecrata à meliori sacerdote
non est melius Sacramentum, ita nec alia
Sacramenta ideo sunt meliora, adeoque nec
efficaciora: habent enim vim & efficaciam
omnem à Christo, cuius vices ministri
subeunt. Ita Chrysostomus Homil. De reditu suo
ex Asia, ait: Sed multi, inquit, te absente
baptizati sunt. Et quid tunc? Nihil minus habet
gratia, non claudicat donum Dei: presente me
baptizati non sunt, sed presente Christo sunt
baptizati. Idem ex Scriptura docet Augustinus
lib. 4. de Baptismo cap. 20. Et Tract. 6. in Joan.
ait: Sicut alii alius sanctiores quare
ergo si unus ab illo v. g. iusto sancto baptizetur,
alius ab alio inferioris meriti apud Deum
unum tamen & par & æquale est quod acceperunt,
nisi quia hic (scilicet Christus) est qui baptizat &
Idem habent alii Patres.

32.
In Sacra-
mentis ejus-
dem speciei
non datur
major gra-
tia ob ma-
jorem an-
ticitatem
ministri.

De gratia habituali est ratio specialis, eò
quod Deus juxta legem ordinariam non
conferat illam immediatè, nisi ob merita
personalia de condigno, vel intuitu Sacra-
mentorum aut contritionis; adeoque il-
lam non argent ob merita aliena, vel san-
ctitatem majorem ministri. Deinde eadem
ratione dicam, ministrorum, parentum aut
aliorum merita sive preces posse filiis dor-
mientibus procurare gratiæ habitualis aug-
mentum: cum enim excessus ille gratiæ
non conferatur intuitu Sacramenti, nihil
interest, sive in Sacramento, sive extra
illud conferatur.

33.
Devotio
ministri,
parentum
vel adstan-
tium potest
impetrare
aliquam
gratiam
actualem,
non tamen
vi Sacra-
menti dan-
dam.

Verum quidem est, per devotionem
ministri, parentum vel adstantium posse ex
opere operantis impetrari aliquam gratiam
actualem; non tamen virtute Sacramenti,
sed meriti de congruo: sicut iustus potest
alteri per alia bona opera promereri de con-
gruo gratias actuales. Quo modo parentes
S. Nicolai orationibus suis ei forte merue-
runt de congruo majorem gratiam actua-
lem; quâ fiebat, ut adhuc parvulus duo-
bus hebdomadæ diebus unicâ tantum ma-
neret lactatione contentus; ut rectè expli-
cat Scotus 4. dist. 4. quæst. 7. cui proinde
doctrina Conclusioni contraria falsò adscri-
bitur à quibusdam. Adde, quod et si lo-
queretur de gratia habituali: non docet ta-
men, quid de facto fiat, sed quid fieri pos-
set; ut ex verbis patet.

DICO II. Sacramenta eiusdem spe-
ciei semper conferunt æqualiter dispositis
æqualem

34.
Sacramen-
ta ejusdem
speciei aequalem

dispositis
semper
aequalem
dant gratiam,

æqualem gratiam. Ita communiter Doctores. Probatur : quia uniformis causa naturalis (ad cuius instar se habet Sacramentum ejusdem speciei) producit in subiectis æqualiter dispositis uniformem effectum.

Ex quo sequitur de lege communi omnes parvulos in baptismo accipere æqualem gratiam ; cum unus non sit melius dispositus, quam alter. Ita DD. communiter cum *D. Bonav. d. 4. p. 2. a. 2. q. 3.* Quamvis contrarium existimaverit *Paludanus dist. 4. quest. 1. art. 2.* (cum quo Varii involvunt *Scotum sup.* ubi tamen *n. 3. in fine* sententiam illius quoad factum ipsum potius rejicit) ex falso fundamento, quo existimavit homines tantum esse creatos, ut suppleant locum angelorum desertorum, hos autem omnes existimat ad disparem gloriam fuisse ordinatos, adeoque similiter homines : unde ne parvuli in infantia suscepto baptismo morientes æqualem in cælo habeant gloriam, debent in baptismo inæqualem recipere gratiam, cum solâ sint præditi gratiâ baptismali. Sed fundamentum istud falsum est ; & quamquam admitteretur, unde sciri potest angelos omnes fuisse ordinatos ad disparem gloriam ?

Nec mirum videri debet, tam immensam in infantia morientium copiam ad æqualem gloriam esse consequenter prædestinatam : sive quia prædestinatio ista fortè præsupponit prævisionem mortis in infantia, ut Multi volunt ; sive quia hoc etiam negato, indubiè ita præordinare potuisset summa Dei sapientia, & infallibiliter exequi sic à se præordinata. Alioquin si disparem gloriam præordinasset, etiam de disparibus mediis v. g. martyrio, meritis, aliorum Sacramentorum susceptione providisset. Ut interim taceam conjecturam illorum, qui (quod indubiè Deo possibile est) dispar post hanc vitam auctarium gloriæ diversis Sanctis donandum in Dei liberali beneplacito constituunt : qui non est alligatus Sacramento, & potest facere cui vult privilegium speciale, ut recte *D. Bonav. sup.* tametsi de hujusmodi voluntate non constet Ecclesiæ.

DICO III. Idem specie Sacramentum confert majorem gratiam melius dispositis. Ita communiter Doctores cum *D. Thoma & Scoto dist. 4. quest. 7. num. 5. & Si autem. 1.* Et colligitur ex *Trid. sess. 6. cap. 7* ubi agens de justificatione, quæ fit per Baptismum, docet unumquemque recipere gratiam sive justitiam secundum propriam cujusque dispositionem & cooperationem. Deinde colligitur ex Analogia cum causis naturalibus ; quæ juxta dispositionem subiecti produciunt effectus meliores ; ergo idem faciunt Sacramenta.

Denique id videtur exigere ordo gratiæ, ut diligentius sese præparans, majorem ex Sacramentis fructum reportet : hoc

enim excitat homines ad Sacramenta majori cum reverentia & devotione suscipienda.

Porro ceteris paribus habens sanctitatem sive gratiam habitualem est melius dispositus eo, qui illâ caret : quia ipsa facit subiectum suum Deo gratum, & consequenter dignius gratiâ recipendâ. Deinde si habeat aliquem motum actualement ex habituali gratia trahit quandam dignitatem. Fieri tamen potest, ut cetera non sint paria ; adeoque existens in malo statu, tamen dispositus, suscipiat Sacramentum tam intenso & pio motu, ut majorem recipiat gratiam, quam homo justus suscipiens idem Sacramentum tepidè & remissè. Inter dispositiones autem convenientes ad fructum Sacramenti illæ ceteris paribus sunt meliores, quæ majorem habent bonitatem moralem, hominemque melius avertunt à malo, & convertunt ad Deum. Unde actualis dispositio præfertur habituali, & inter actuales optima est contritio seu actus charitatis. Et quidem in Sacramentis vivorum, præsertim Eucharistiæ, actus servidiæ dilectionis ; in Sacramentis mortuorum, actus pœnitentiæ seu contritionis & doloris, ut patet ex fine Sacramentorum. Similiter actus intensior est aptior remissio, & perfectius appetitivus aptior minus appetitivo, etiam intensiori. Item aptior est dispositio præsens, quam quæ præcessit, ac physicè evanuit. Hinc in omni Sacramentorum susceptione laborandum est pro optima dispositione ; quod enim dispositio est melior, eò fructus Sacramenti uberior. Et hujus defectu multiplicata Sacramentorum frequentia non semper magnificat notabiliter gratiam ; ut ex gratiarum actualium parcitate seu tenuitate, & consimili hominum ea frequentantium tepore colligitur.

Ex quo sequitur adultum in Baptismo semper recipere majorem gratiam, quam parvulum : adultus enim semper est melius dispositus : cum in parvulo nulla reperitur dispositio positiva, quæ tamen reperitur & requiritur in adulto. Quod intellige, saltem dum uterque baptizatur fructuose. Si enim adultus sit indispositus, putat *Suarez* ablato obice recipi minimam gratiam. Quamvis & hujus oppositum verius sit, ut dicemus *quasi sequenti.*

Neque hinc inferri debet abundantior illam gratiam conferri ex opere operantis ob meritum ipsius dispositionis : hæc enim tantum passivè se habent instar conditionis, adeo ut tota efficientia amplioris gratiæ Sacramentalis sit ab ipso Sacramento : quemadmodum si lapis & vitrum æquè distent à sole, vitrum quia magis dispositum magis illuminatur, cujus tamen illuminationis causa efficiens est sol. Verùm quidem

35.
Et melius
dispositio
majorem.

est adus dispositivos, si sint præditi conditionibus ad meritum gratiæ requisitis, posse illam mereri, quam mererentur etiam extra Sacramentum; cum hæc tamen simul possunt disponere ad specialem gratiam tribuendam vi Sacramenti ex opere operato.

DICO IV. Sacramenta non conferunt gratiam sanctificantem vel auxilia actualia ex opere operato, quando tantum habentur in voto, sed tunc solum quando realiter suscipiuntur. Ita communiter Theologi contra Paucos. Probatum primo, quia Scriptura attribuit causationem huius novi effectus ipsi Sacramentorum susceptioni. Secundo, quia Sacramentum in voto subinde numquam confertur a parte rei, homine, qui illud desiderat, citius ex hac vita migrante: tunc autem non posset dici gratiam istam ex opere operato per Sacramentum conferri; cum opus operatum numquam existat. Tertio, quia Sacramentum confert totum suum effectum, dum realiter suscipitur, perinde ac si numquam antea fuisset susceptum voto; ergo signum est illud non contulisse prius gratiam ei ex opere operato respondentem. Quarto, quia Sacramenta, saltem mortuorum, faciunt ex attrito contritum; adeoque si illis, etiam in voto susceptis, responderet effectus Sacramentalis, conferrent similiter gratiam tantum attritis; hoc autem est contra omnes. Denique quia indubitatam est, Sacramentum non imprimere characterem, quando tantum voto suscipitur; nam alioquin postea baptizari non deberet, immo nec posset, qui per baptismum voto susceptum fuisset iustificatus: & tamen eadem ratione, quâ conferret alios effectus, etiam imprimeret characterem.

Itaque Concilia & Patres quando effectum Sacramentalem adscribunt Sacramentis in voto susceptis per fidem vivam, quæ per dilectionem operatur, aut per veram contritionem cum ordine ad Sacramentum sive explicito sive implicito (qui includitur in charitate sive contritione, quando Sacramentum est in præcepto) non loquuntur de effectu, qui confertur vi Sacramenti seu ex opere operato, sed de effectu simili aut æquivalente, qui nimirum desiderantes Sacramentum tali affectu acquirunt ex opere operantis gratiam similem ei, quæ per Sacramentum causatur; eam tamen non acquirunt ab ipsis Sacramentis ut causâ instrumentali, sed potius tamquam ab objecto bono bene desiderato. Hoc sensu Trident. sess. 13. cap. 8. dicit Patres nostri docuerunt alios tantum spiritualiter sumere, illos nimirum qui voto propositum illum caelestem panem edentes fide viva, quæ per dilectionem operatur, fructum eius & utilitatem sentiunt, id est, effectum similem,

quia scilicet crescunt in Christi charitate, in quo fructus huius Sacramenti consistit.

DICO V. Sacramenta conferunt gratiam habitualement (idem est de characterem in Sacramentis illum conferentibus) tunc, quando essentialiter complentur. Dico gratiam habitualement: actualia enim auxilia conferuntur tempore opportuno. Probatum

Conclusio: quia Sacramenta causant gratiam ratione suæ essentiæ, cui virtus causandi est annexa; essentia autem illorum nondum est, antequam essentialiter compleantur: cumq; operentur instar causarum naturalium, nequit effectus etiam diutius differri. Confirmatur: quia tunc solum sunt Sacramentum. Deinde conferunt gratiam vi significationis, quæ solum convenit Sacramento jam completo. Sic v. g. Baptismus causat characterem, & in bene disposito gratiam sanctificantem, quando præmissa ablutio profertur ultima syllaba formæ requisita ad perfectam significationem, etiam si sonus adhuc duret: aut dum pronuntiatâ formâ tantum aquæ contingit corpus baptizandi, quantum præcisè requirit essentia Baptismi, etiam si adhuc duret infusio. Hoc autem contingit in ultimo & determinato instanti intrinseco ipsis Sacramentis, juxta illos qui continuum successivum dicunt componi ex instantibus indivisibilibus. Qui autem illud componunt ex partibus sine fine divisibilibus inextricabiles patiuntur difficultates; ideoque in diversas abiere sententias. Receptor autem videtur illa, quæ statuit effectum conferri in primo non esse Sacramenti. Quod etsi difficultate non careat, tamen sustineri potest. De hac porro controversiâ, satis philosophicâ ex parte fundamenti, nec magno opere utili, sussumè disputant nonnulli Recentiores: qui videri possunt.

QUÆSTIO IV.

An Sacramenta fide suscepta
fictione sublata reviviscant?

NOTA nos hic non loqui de illo, qui Sacramentum suscepit invalidè, eò quod fingeret se illud suscipere, cum tamen verè suscipere non intenderet: sed de illo, qui validè quidem Sacramentum suscepit, sed indignè, adeoque non obtinuit effectum sacramentalem sive gratiam (characterem enim certo accipit, quicumque validè suscipit Sacramentum characterem imprimens) defectu dispositionis requisitæ, v. g. quia existens in peccato mortali dolorem debitum culpabiliter aut incul-

41.
Sacramenta
conferunt
gratiam
habitualement,
quando essentialiter
compleantur.

42.
Quid hic
sit, fide
suscipere
Sacramentum.

inculpabiliter omisit; aut quia in ipsa Sacramenti susceptione novum peccatum mortale commisit. De hujusmodi fictæ suscipiente quaeritur, an postea dolens de peccatis recipiat gratiam sacramentalem v. g. baptismi, quam in ipso baptismo non est consecutus propter obicem peccati necdum retractati.

43.
Baptismus
fictæ suscep-
tus obice
sublato re-
viviscit.

Probat
ex S. Augu-
stino.

DICO I. Baptismus fictæ susceptus sublata fictione sive obice reviviscit conferendo gratiam remissionis peccatorum atque poenarum ex opere operato. Ita D. Thomas *quæst. 69. art. 10. Scorsim dist. 4. quæst. 5. num. 3. & 4.* & alii Theologi communiter. Probat I. ex S. Augustino *lib. 1. de Baptismo cap. 12.* ubi ait quod tunc valere incipiat ad salutem, Baptismus, cum illa fictio veraci confessione recesserit; quæ (ut præmittit) corde in malitia vel sacrilegio perseverante peccatorum abolitionem non sinebat fieri. Similia habet *lib. 3. cap. 13. & lib. 6. cap. 5.* Ex quibus locis Theologi communiter colligunt Augustinum fuisse in hac opinione: quorum communis intellectus magnum fundamentum præbet opinandi istum fuisse Augustini sensum: cujus proinde auctoritas sumitur pro præcipuo Conclusionis fundamento. Conformeriter loquitur S. Gregorius *lib. 9. Epist. 61.* (& refertur e. *Ab antiqua 44. De Consecr. dist. 4.*) dicens: Quia sanctum Baptisma, quod sumit apud Hæreticos consecrati, tunc in eis vires emundationis recipit, cum . . . sanctæ & universalis Ecclesiæ visceribus fuerint uniti.

Cui conso-
nat S. Gre-
gorius.

Neque explicari potest Augustinus, & consequenter Gregorius, quod voluerit Baptismum recedente fictione valere ad salutem, quatenus ratus habetur à Deo, & exinde incipiunt ipsi ficto proficere cetera, etiam Sacramenta, quæ sine suscepto Baptismo prodesse non poterant; prout *lib. 1. de Nupt. cap. 33.* docet per Baptismum mundari atque sanari etiam subsequenter peccata; utique radicaliter. Tum quia explicatio ista est minus propria & communi intellectui contraria. Tum quia Donatistis arguentibus ex valore Baptismi ab ipsis collati esse penes se Ecclesiam, veluti in qua sola locum habet remissio peccatorum, per Baptismum eorum causata, respondet Augustinus, esse quidem validum, sed tunc solum remittere peccata, utique formaliter & propriè (hoc enim sensu arguebant Donatista) quando deserto schismate fictio seu indispositio recesserit veraci confessione. Confirmatur: quia Augustinus docet Baptismum id operari recedente fictione, quod Donatistæ arguebant eundem operari acceptum in secta ipsorum: atqui hoc intelligebatur de remissione peccati & poenæ factæ per ipsum Baptismum propriè; ergo & illud: alioquin responsio Augustini non esset conformis.

44.
Sua dicitur

Probat II. ex Trident. *sess. 6. cap. 4.* docente Baptismum esse medium ad ju-

stificationem necessarium, sic ut illa sine lavacro regenerationis, aut ejus voto fieri non possit: sed qui fictæ est baptizatus fictione recedente justificatur & fit filius Dei: ergo dicendum est id fieri per Baptismum aut ejus votum: non per votum, quia sicut non potest alius Baptismus adhiberi, ita neque aliud Baptismi votum: ergo fit per Baptismum antè susceptum: atque ita Baptismus fictione recedente consequitur suos effectus. Fortasse tamen responderi posset, Concilium nil aliud velle, quàm quod susceptio Baptismi sit ita necessaria, ut quantumcumque quis fuerit per contritionem justificatus, equidem debeat baptizari, nisi jam baptizatus sit: sine velle, quod nemo unquam justificetur, nisi vel actu Baptismum receperit, vel votum saltem implicitum Baptismi habeat; ideoque non dixisse, nos necessario justificari per Baptismum, aut ejus votum, sed non posse sine alterutro justificari.

Probat III. congruentià: quia si Baptismus fictæ susceptus non revivisceret, non daretur tunc externum remedium remissivum originalis & peccatorum ante Baptismum commissorum; quod tamen excellentia novæ Legis postulare videtur. Sequela probatur: nam ista peccata non remitterentur per Baptismum fictæ susceptum, ut supponitur: non etiam per poenitentiam Sacramentum: cum hoc tantum sit institutum in remissionem peccatorum intra Ecclesiam seu post baptismum commissorum, ut docet Trident. *sess. 14. c. 2.* Dicendum igitur est Baptismum fictæ susceptum reviviscere. Quod si respondeatur sufficere ut tali casu possint peccata ante Baptismum commissà remitti indirectè per Sacramentum Poenitentiae. Contra facit, quod ne hoc quidem remedium externum haberet locum in iis, qui cum fictione inculpabili Baptismum suscepissent, nec postea peccassent; utpote qui forent Sacramenti Poenitentiae incapaces, adeoque carerent etiam sine culpa sua omni externo salutis remedio. Deinde excellentia novæ Legis postulare videtur in prædictis casibus remedium etiam directè remissivum originalis & peccatorum ante Baptismum commissorum. Qui tamen id negaret, neque etiam inconveniens esse crederet, quod in postremo casu, qui est valde rarus, & quasi metaphysicus, deesset externum remedium etiam indirectè remissivum culparum Baptismum susceptum præcedentium, non posset, quantum est ex ratione, convinci.

Ex hac Conclusionem sequitur I. Baptismum reviviscentem (idem est de aliis Sacramentis, si quæ reviviscant, de quibus postea) conferre gratiam habitulaem; cum in illius collatione vita Sacramenti seu virtus vivificandi consistat. Et quidem juxta Doctores

Doctores communiter distinctam confert ab ea, quæ confertur ratione poenitentiae vel contritionis, per quam tollitur obex: adeoque est major gratia, quam quæ confertur intuitu solius poenitentiae aut contritionis: aliâ enim reviviscantia Sacramenti parum haberet utilitatis. Idemque conficitur ex testimoniis *Augustini*, quibus asseritur Baptismum tunc recuperare vim suam, incipiendo valere ad salutem & remissionem peccatorum: quod quâ ratione verum est, si totum haberetur æqualiter per opus operantis, etiam excluso Sacramento.

Sequitur II. Sacramentum reviviscere conferendo jus ad auxilia actualia suo tempore conferenda, juxta Doctores communiter: hoc enim jus comitatur gratiam habitalem Sacramenti.

Sequitur III. vi Baptismi præcedentis, quando reviviscit, conferri remissionem omnium poenarum temporaliû: hæc enim ex institutione divina in Baptismi virtute (quæ cum Baptismo reviviscit) simul cum infusione gratiæ continetur. Intellige tamen hoc de poenis, quæ respondebant peccatis Baptismo præviis; non autem de iis, quæ debentur ob peccatum ipsius fictionis aliave Baptismum subsequentia.

Petes, quanta sit illa portio gratiæ, quæ remoto obice datur ex vi Sacramenti prius suscepti? *Suarez disput. 29. sect. 4. & Coninck* existimant esse determinatam portionem, eamque minimam, quæ per Baptismum conferri solet, v.g. quanta parvulis in Baptismo tribuitur. Sed probabilius cum *Præposito* & pluribus aliis respondetur, eam dari secundum proportionem dispositionis, quâ tollitur obex: quandoquidem juxta regulam generalem Sacramenta adultis majorem aut minorem gratiam conferant juxta propriam ipsorum dispositionem. Et quamvis dispositio sequatur Sacramenti susceptionem, præcedit tamen infusionem gratiæ, & disponit ad illam: cuius Sacramentum, etiam dum reviviscit, est collativum ex opere operato: dispositio namque ad effectum non debet præcedere causam ipsam, sed causæ operationem. Itaque non omnibus obicem removeantibus eadem seu æqualis gratia virtute Baptismi reviviscantis confertur; quandoquidem diversi obicem removeant per inæquales dispositiones.

Dico II. Reliqua Sacramenta fictè suscepta verosimiliter sublato obice non reviviscunt. Ita *Soto dist. 6. quaest. 1. art. 8. Vasquez, Præpositus* & alii. Probatûr: nam de solo Baptismo loquitur *Augustinus, Gregorius* Papa *D. Thomas, Scotus*, & passim antiquiores Theologi. De aliis autem Sacramentis ex Scriptura, Patribus, aut ratione non habetur solidum fundamentum: sine quo tamen effectus non sunt Sacramentum.

tis attribuendi, cum illorum virtus totaliter dependeat ex divino beneplacito, quod aliquo vel prædictis modis deberet nobis innotescere.

Dixi verosimiliter: oppositum enim de Confirmatione & Ordine non est improbabile: tum quia multi sic sentiunt; quibus favet *D. Bonav. dist. 3. p. 1. art. 2. q. 3.* quatenus pro ratione reviviscantia Baptismi allegat initerabilitatem & Characteris impressionem. Tum ob hanc ipsam rationem, nempe quia similiter hæc Sacramenta imprimunt Characterem & sunt omnino initerabilia, uti baptismus; adeoque conveniens erat, ut effectus illorum fictione recedente revivisceret: ne alioquin qui semel indignè aut sine sufficienti dispositione illa Sacramenta suscepisset (quod subinde etiam sine culpa potest contingere) illorum effectû in perpetuum careret: præsertim cum constituent hominem in statu immutabili, ad quem dignè obeundum gratia illis Sacramentis propria est valdè utilis, immo necessaria. Idem simili ratione docet *Suarez* & alii de Extrema Unctione & Matrimonio: quia licet non imprimant Characterem, tamen reiterari non possunt durante eadem infirmitate aut vitâ conjugis.

Verum hæc omnia nituntur incertâ conjecturâ. Quod autem Aliqui allegent auctoritatem *Augustini*, qui lib. 6. de Bapt. do ostendit cap. 5. videretur doctrinam præced. Conclus. tractatam fundare in sanctitate Baptismi, quæ ratio etiam locum habet in his Sacramentis. Hoc, inquam, parum urget, eò quod ratio ista non sufficiens sit aut adæquata, sed præcipua sit voluntas Dei instituentis hæc ratione Baptismum, tum ob illius sanctitatem, tum principaliter ob remissionem peccatorum Baptismum antecessentium, quæ necessariò debet fieri per ipsum Baptismum ut patet ex *Augustino lib. 1. de Baptif. cap. 11. & ex objectione Donatistarum* ibidem. Deinde sanctitas etiam locum habet in Sacramento Eucharistiæ: quod tamen reviviscere æquè ut alia Sacramenta, nullatenus dici potest (quid quid aliqui videntur secus sentire) non solum quia nulla est necessitas, cum possit toties quoties iterari, & effectus illius obtineri: sed etiam quia videtur alienum à mente Fidelium: & quia non leve sequeretur inde inconveniens, nempe eum qui semper sacrilegè celebrasset aut communicasset, sed in fine vitæ cum attritione & confessione moreretur, recepturum gratiæ augmentum & sanctitatem tanto majorem, quanto plura sacrilegia commisisset. Ita *D. Bonavent. dist. 4. part. 1. art. 2. quaest. 3. ad 3.* & alii communiter.

Cessaret quidem allegatum inconveniens, dicendo reviviscere solum ultimam communionem, adeoque obicem debere

49. Oppositum tamen de Confirmatione & Ordine est etiâ probabilis.

Idem variè censens de Extrema Unctione & Matrimonio.

50. Sed incertum.

Eucharistia saltem non reviviscit.

Quod amplius declaratur.

debere auferri, antequam Eucharistia de-
nuo sumatur; ut respondet *Poncius disp. 41.*
num. 92. in favorem assentientis reviviscentiam
Eucharistiae; tamen ipse illam
neget. Nihilominus hoc novum effugium
non est ad mentem istorum Auctorum, qui
sine restrictione loquuntur. Deinde sancti-
tas Sacramenti (in qua se fundant) lo-
cum habet, quocumque tempore obex
tollatur. Denique etiam tali reviviscentiae
obstat adhuc, tum jugis Sacramenti itera-
bilitas, tum sensus communis, quo Eucha-
ristia indignè suscepta instar cibi à stoma-
cho rejecti videtur, omnino vim nutrien-
di perdere. Nisi quòd supposita veritate
opinionis assentientis augeri gratiam aucta
dispositione interea dum adhuc in stoma-
cho durant species sacramentales (de quo
in *Tract. de Eucharistia*) consequens videatur
Eucharistiam ab initio in malo statu sus-
ceptam reviviscere, si ante corruptionem
specierum accedat dispositio.

51.
Poenitentia,
si possit esse
valida &
informis,
probabiliter
reviviscet.

De Poenitentiae tamen Sacramento pro-
babile satis est, quòd reviviscat, supposito
quòd possit dari validum & informe; pro-
ut plures censent, quibus tamen non assen-
timur, ut suo loco patebit. Pro illo enim
est ratio specialis, quae pro Baptismo: nam
peccata in illo validè confessà non remit-
tuntur directè in sequenti confessione, in
qua non debent exprimi: ergo sublato o-
bice directè remittuntur per absolutionem
in confessione praecedenti informi datam,
cui fuerunt directè subjecta: Christus eni-
m voluit ut semel singula mortalia dire-
ctè subiciantur sententiae Ecclesiae, & sa-
cramentaliter remittantur. Confirmatur:
quia nullum peccatum mortale post bap-
tismum commissum potest remitti sine Sa-
cramento Poenitentiae aut ejus voto: atqui
peccata mortalia in confessione informi ex-
pressa remittuntur postea per contritio-
nem absque voto acrius confessionis de
illis (cum non sit opus ea amplius confi-
teri) ergo remittuntur per efficaciam ip-
sius Sacramenti poenitentiae prius suscep-
ti. Haec tamen non ita convincunt, ut non
sit responsioni aut evasioni locus; prout
circa auctoritatem *Tridentini* observatum
fuit *num. 44.*

Q U A E S T I O V.

*Qualis Dispositio requiratur ad tol-
lendum obicem, & ad Revivis-
centiam Sacramentorum?*

52.
Obex, alius
negativus,
*alius positi-
vus.*

O BEX alius est merè negativus & con-
sistit in carentia inculpatà legitimae
dispositionis ad effectum Sacramenti re-
quisitae. Alius positivus, qui consistit in pec-
cato mortali, quod quis incurrit suscipien-
do culpabiliter Sacramentum absque de-
bita dispositione.

Ad Sacramenta porro vivorum quòd at-
tinet, sicut illa dum actu suscipiuntur,
praesupponunt primam gratiam habitu-
lem; sic dum praeterita reviviscunt (si quae
reviviscant) videri potius possent simili-
ter praesupponere statum gratiae; adeoque
contritionem, vel cum Sacramento mor-
tuorum attritionem, etsi sit obex tantum
negativus, praesupponere. Nihilominus si Sa-
cramenta vivorum causest aliquando per-
acidens seu secundario primam gratiam,
videntur illam consequenter causare in bo-
na fide attrito, quando cum obice negativo
suscepta reviviscunt. Immo consequenter
non video, cur id fieri non possit, etsi attri-
tio foret cognita ut tales, ab illo, qui post-
modum nosceret infructuosam Sacramenti
susceptionem bona fide factam: nam tunc
cessat obligatio suscipiendi extra statum
gratiae hujusmodi Sacramentum, utpote
jam receptum, quod proinde videtur re-
viviscendo operari effectum in attrito:
cum causationi primae gratiae per se solum
obstet, quòd Christus ista Sacramenta gra-
viter vetuerit suscipi extra statum gratiae.
Unde etiam in sententia adscribentium his
Sacramentis interdum primam gratiam,
causaretur gratia in suscipiente illa cum at-
tritione cognita, qui invincibiliter ignora-
ret aliam dispositionem requiri. In contra-
ria verò sententia aliter foret discurrendum.
Quòd si suscipiantur cum obice positivo,
idem est de iis dicendum, quod de Baptis-
mo. De quo (idem est de Poenitentia, & de
tunc informis, & reviviscat)

D I C O I. In eo qui recepit Baptismum
cum obice merè negativo, & post Bap-
tismum non commisit novum peccatum mor-
tale, reviviscit Baptismus per solam attritio-
nem supernaturalem. Est communis contra
Vasquez requirentem contritionem, sumpto
fundamento ex *Augustino*; qui tamen loqui-
tur de obice positivo, vel dicit requiri poe-
nitentiam, quae complectitur contritionem
perfectam & imperfectam.

Probat Conclusio: quia ad delendum
peccata Baptismum praecedentia sufficit
attritio, quando Baptismus suscipitur; er-
go etiam quando reviviscit, cum secundum
Augustinum tunc habeat eandem vim.
Confirmatur: quia alioquin is, qui post
Baptismum cum obice negativo susceptum
non peccasset, justificari non posset, nisi
per contritionem, sicut in *LG* veteri. Im-
mo peioris esset conditionis, quam is qui
post Baptismum plura peccata commisisset:
hic enim per attritionem cum Sacramento
Poenitentiae) cujus alter est inca-
pax) posset justificari; ut etiam merito ad-
mittit ipse *Vasquez*: quamvis hoc non sa-
tis quadret in ipsius opinionem: vis enim
Baptismi non roboratur ex conjunctione
confessionis, utpote nullam vim habentis
in peccata ante Baptismum commissa: igitur

tur tota dispositio requisita, ut peccata ante Baptismum facta per eum directè remittantur, oritur ab attritione.

Dico II. Qui suscepit Baptismum cum obice positivo, vel post ejus susceptionem commisit peccatum mortale, debet perfectè contriti, vel saltem attritus confiteri, ut Baptismus reviviscat. Ita Scotus & alii Theologi communiter. Ratio est: quia attritio non potest tollere peccatum mortale absque Sacramento realiter suscepto: cum igitur hæc peccata, velut naturà aut tempore postflora Baptismo, non possint per ipsum deleri; consequens est, quòd deleri debeant per contritionem cum voto Sacramenti Poenitentiae, aut saltem per attritionem cum ipso Sacramento.

Neque dici potest illa peccata mortalia concomitanter sive indirectè deleri per Baptismum prius susceptum, dum illius virtute cum attritione directè auferuntur peccata Baptismum præcedentia; ut refertur sentire Paludanus dist. 4. quaest. 5. versus finem: qui tamen huic doctrinæ non firmiter adheret, addens proinde sub disjunctione aliam & communem responsonem. Illud equidem valdè probabile censet Dicastillo disp. 2. de Bapt. dub. 6. Non, inquam, id dici potest, quia nullum Sacramentum habet virtutem remittendi peccata futura, seu post ejus susceptionem commissa: Sacramenta enim sunt medicinæ vulnerum præcedentium curativæ, & contra sequentia præservativæ. Quare peccata postea commissa faciunt, ut ne quidem remittantur commissa ante Baptismum, dum sola adest attritio: cum unum mortale sine altero non remittatur, & recedente fictione non remittantur peccata virtute Baptismi, nisi quæ ipsum tempore vel naturà præcedunt, ut habet communis sensus Doctorum: à quo recedendum non est sine fundamento; quòd hic nullum est. Nam quòd Dicastillo sup. num. 207. allegat, cum peccatis confessis simul indirectè absolvi & remitti oblita aut iusta de causâ suppressa, nihil probat: nam talem vim esse à Christo datam absolutioni quoad peccata illam antecedentia, constat ex Trid. sess. 14. c. 5. & indubitato omnium Catholicorum sensu: non constat autem esse datam Baptismo quoad peccatorum subsequenrium indirectam dectionem: cum tamen in materia Sacramentorum ob levem conjecturam ex quadam paritate desumptam non liceat Sacramentis ascribere novos effectus contra sensum communem. Immo verè non est paritas inter Baptismum & exemplum ab ipso allegatum. Esse autem inter Baptismum & confessionem validam ac informem, casu quo detur & reviviscat, si nempe post illam quis committeret nova peccata. Verùm pariter hæc tunc non revivisceret per solam attritionem, neque indirectè peccata

se sequentia deleret.

In quo etiam fit, in confessione particulariter non fore exprimendum peccatum, cui quis in Baptismi susceptione affectu adhereret; utpote quòd tempore & naturà baptismum antecessit. Sufficeret itaque confiteri, quòd Sacramentum indignè susceptum: nisi fortasse complacentia istius peccati fuerit post Baptismum continuata: tunc enim de illo deberet eatenus fieri confessio in particulari. Quòd etiam fieri deberet de aliis peccatis tempore aut naturà Baptismum subsequenribus. Prout naturà posteriori susceptione Baptismi est sacrilegium, quòd per factam illius susceptionem committitur: hoc enim peccatum tunc committitur, quando Baptismus deberet suum conferre effectum, adeoque est Baptismo naturà posterior, sicut ipsa collatio effectus.

Quòd si fingatur casus, quo peccatum aliquod mortale committatur, quòd præcisè absolvatur in ipso momento temporis, quò absolvitur Sacramentum, dubium est, an illud pertineat ad peccata commissa ante Baptismum, adeoque per eum reviviscens remitti debeat; prout existimat Vasquez: an verò pertineat ad peccata commissa post Baptismum, & remitti debeat per confessionem; prout docet Coninck, Præpositus & alii. Quòd posteriori apparet probabilius: eò quòd tale peccatum effectui Baptismi directè adversetur. Deinde quia numquam potest tolli per Baptismum dum actu suscipitur, adeoque nec quando reviviscit. Unde etsi propriè loquendo tale peccatum nec sit commissum ante, nec post Baptismum: quia tamen quævis peccata possunt remitti per Baptismum vel Poenitentiam, & istud nequit remitti per Baptismum, censetur eatenus inter commissa postea, id est, inter remissibilia, non per Baptismum, sed per Poenitentiam.

Petes, à quo causetur gratia Sacramenti reviviscens v.g. Baptismi? Resp. quòd principaliter à Deo, dispositivè à dispositione, instrumentaliter & ex opere operato ab ipso Baptismo præterito, sicut quando ab initio dignè fuisset susceptus Baptismus. Quòd si Baptismus cum positivo obice susceptus reviviscat per attritionem cum Sacramento Poenitentiae, attritio ista partim disponit ad effectum Sacramenti Poenitentiae, partim ad effectum Baptismi reviviscens distinctum: sic ut duplex tunc detur gratia, respondens duplici Sacramento: & quidem per illam quæ respondet Baptismo reviviscenti, directè remittuntur peccata præcedentia Baptismo, per aliam peccata sequentia; idque eodem instanti, etiam naturæ.

Dices: Contritio vel attritio cum sequenti Sa-

56. Peccatum, cui baptizandus adheret, non est materia confessionis, nisi quatenus post Baptismum continuatur.

Quòd si planè concipiatur cum Baptismo absolventur, probabilius foret materia confessionis.

57. A quo causetur gratia Sacramenti reviviscens.

58.

Qui Baptismus reviviscens eodem natura instanti operetur gratiam, quo suam contritio vel sacramentum per quod reviviscit.

ti Sacramento, Pœnitentiæ scilicet, debet resuscitare Baptismum veluti mortuum in instanti A, & in eodem instanti naturæ causatur gratia correspondens: ergo non potest in illo eodem instanti naturæ pariter suam gratiam causare Baptismus reviviscens; veluti qui in instanti A: resuscitatus, non potest operari, nisi in sequenti naturæ instanti B: cum sicut prius naturæ debet causa esse, antequam operetur, sic & resuscitari. Resp. quod Baptismus resuscitetur non tamquam mortuus, sed tamquam impeditus & præteritus, existens in divina acceptatione; adeoque eodem instanti, quo impedimentum tollitur, operatur: illud ipsum enim erat carentia dispositionis, quæ tollitur formaliter per ipsam dispositionem. Quare si reviviscat Baptismus per aliud Sacramentum, v. g. Pœnitentiæ, eadem attritio tollit fictionem reddendo subjectum dispositum, sicque Baptismum præteritum reddit ipso instanti naturæ causantem effectum, quo Sacramentum Pœnitentiæ, quatenus ad utrumque seu utriusque effectum eodem instanti naturæ disponit.

QUESTIO VI.

De Characterere.

59. Quis sit Character.

EXPLICATIS iis quæ concernunt primarium Sacramentorum effectum, scilicet gratiam, explicanda sunt ea, quæ concernunt eorundem effectum secundarium, qui dicitur Character. Quod est vocabulum græcum; latinè idem significans, quod figura seu nota. Unde ad Heb. 1. ubi Latinus Interpres habet: *Qui cum sit splendor gloriæ & figura substantiæ eius, in Græco loco figuræ est Character.* Est autem in præsentem signum quoddam spirituale mediante Sacramento anime impressum indelebiter, quo homines consecrati distinguuntur ab aliis. Quod quidem non in omnibus Sacramentis imprimitur, neque etiam in uno solo, sed in omnibus & solis initerabilibus, ut jam patebit.

60. Illum imprimunt sola tria Sacramenta initerabilia.

DICO I. Tria Sacramenta initerabilia, Baptismus scilicet, Confirmatio & Ordo, quando validè conferuntur, imprimunt in anima Characterem. Ita expressè definit Florentinum in Decreto de Armenis, & Tridentinum sess. 7. can. 9. de Sacram. in genere: & antea idem determinaverat Innocentius III. c. Majores, de Baptismo, agens in speciali de isto Sacramento.

Scotus de hoc non dubitavit, fundans rationem in auctoritate Ecclesiæ.

Veritas hæc ex Scripturis convinci non potest: uti nec ex claris & expressis Patrum auctoritatibus, quin secundum se in alio sensu possent explicari: ut optimè Scotus d. 6. q. 9. num. 13. & 14. Facile enim Patres exponi possent, quod ipsum Sacramentum v. g. Baptismi vocent Characterem

quo ob signatur. Ideoque Doctor, qui definitionem Florentini & Tridentini non viderat, rectè concludere esse necessarium ponendum Characterem, quantum pro tunc occurrebat, ob solam auctoritatem Ecclesiæ scilicet cap. Majores cit. juncto cap. Ad abolendam, de Hæreticis, ubi perpetuo anathematis vinculo innodantur aliter de Sacramentis Ecclesiæ sentientes, quam sentiat Sancta Romana Ecclesiæ; cujus profectò auctoritas est certissima. Ut proinde immeritò Præpositus q. 63. art. 1. sic referat Sententiam Scoti, quasi videatur existimare doctrinam de Characterere solum esse probabilem. Quare etiam Scotus n. 17. dicit, quod porrendi Characterem necessitas est hæc, quia Ecclesiæ ponit. Et subdit: Sufficit enim auctoritas Ecclesiæ; adducitque Augustinum l. contra Epist. Fundamenti c. 5. dicentem: *Evangelio non crederem, nisi me Ecclesiæ Catholice commoveret auctoritas.* Quamquam præmittat, non post spectando tunc temporis expressè & in terminis definita, evidenter necessario probari ex creditis.

Nihilominus etsi verum sit Ecclesiæ auctoritatem in hoc negotio habere partes præcipuas; eâ tamen suppositâ intelligimus mentem sanctorum Patrum sine dubio fuisse in eadem significatione de Characterere loqui, ac traditionem Ecclesiæ (in qua hæc veritas fundatur) conservare. Plurima ejusmodi testimonia, accedente sensu Ecclesiæ satis clara, vide apud Bellermium l. 2. de Sacram. c. 21. Suarez disp. 11. sect. 10. Nobis pauca sufficiant. Cyrillus Hierosolymitanus Præfat. in Catech. §. Magnum, enumerans Baptismi effectus ait: *Magnum est propositum hoc Baptisma, capivitatatis liberatio, peccatorum remissio, mors peccati, anime regeneratio, vestimentum candidum, signaculum sanctum & indelebile; omnis autem effectus Baptismi alius à characterere est delebilis.* Et Augustinus l. 6. de Baptismo c. 1. ait: *Dominicum Characterem à falsariis depradatoribus suis poris acceperat.* Loquitur de baptizato ab Hæreticis; & addit, *Characterem tamen dominicum in ea, ove, agnosci potius, quam improbari.* Similia docet Epist. 23. & Epist. 204. ait: *Oves Christi estis, Characterem Dominicum portatis, in Sacramento quod accepistis.* Et Tract. 5. in Epist. 1. Joan. de baptizato ait: *Si autem non habet, Charitatem scilicet, Characterem quidem impositum habet, sed desertor vagatur.* Eundem characterem militari comparat l. 2. contra Epist. Parmenianum c. 13. circa med.

Pro eadem veritate, suppositâ Ecclesiæ traditione consensu adferri possunt Scripturæ; quamquam nec eâ suppositâ convincentes; scilicet ad Ephes. 1. in quo & creditores signati estis spiritu promissionis sancto &c. Et cap. 4. Nolite contristare Spiritum sanctum Dei, in quo signati estis in diem redemptionis. Et 2. ad Corinth. 1. Qui unxit nos Deus, qui & signavit nos, & dedit pignus Spiritus in cordibus nostris. Ubi

Ubi Apostolus agens juxta quosdam de Baptismo, juxta alios de Confirmatione, juxta alios de utroque assignat tres effectus, scilicet unctionem per gratiam sanctificantem, signationem, seu (ut verbum Græcum sonat) sigillationem per Characterem, dationem pignoris, id est, juxta varios testimonium bonæ conscientie. De his plura videre est in *Commentario ad locum Scoti citatum num. 15. & seqq.* Videri etiam potest ad initium quaestionis.

Ratio efficax hujus veritatis assignari non potest præter institutionem Christi traditione & auctoritate Ecclesie nobis perspectam. Communiter equidem allegatur, quod fatentibus etiam Hæreticis, quædam Sacramenta sint omnino initerabilia, cujus ratio est Character, ut determinat *Florentinum & Tridentinum supra*. Alia autem solida ratio hujus rei dari non potest: nam quantumvis Baptismus v. g. sit ingressus in Ecclesiam, ut respondent Hæretici, cur baptizatus si non habeat Characterem nequit egredi, ac deinde reingrediens iteratò baptizari? Præsertim si fructus Sacramenti non sit alius, quàm ejus applicatione excitare fidem remissionis peccatorum contentæ in promissionibus Christi.

Nihilominus absolutè loquendo potuisset Deus instituire, ut non nisi semel quis validè baptizaretur, esto non daretur in Baptismo Character: quæ enim apparentia repugnantia? E contra, etsi Baptismus Characterem conferret, potuisset tamen illum Deus sic instituire, ut posset repeti, sive hoc modo, ut quando repeteretur, non daretur Character, utpote jam datus: sive ut daretur secundus: etsi enim primus sufficiat, posset de superabundanti dari secundus: plura enim, dum vult, potest Deus, quàm quæ ad aliquid sufficiunt. Vel sanè Character secundus deserviret ad designandum secundum Baptismum; ita ut ex signorum numero indicetur numerus Baptismorum. Sicut peregrini Hierosolymitani toties signum in brachio recipiunt, quoties peregrinationem confecerunt.

Congruentia hujus triplicis Characteris optima assignatur & explicatur à *Scoto d. 6. q. 10. num. 12.* quia per tria dicta Sacramenta constituitur homo irrevocabiliter in certo gradu ac munere in Ecclesia Christi ad spiritualia quædam munia activè aut passivè obeunda, non sic per reliqua quatuor. Per Baptismum quidem deputatur homo, ut sit filiusfamilias ac domesticus Christi, accipitque potestatem ad discipulanda cetera Sacramenta. Per Confirmationem deputatur, ut sit miles Christi, fidemque fortiter profiteatur & propugnet. Per Ordinem denique constituitur familiaris præfectus, ad eandem regendam, Sacramenta & alia bona communia distribuenda, aliosque ad familiam admittendos. Sic enim & olim qui

Herincx Sum. Theol. Pars IV.

deputabantur ad certa officia & obsequia principis, solebant certis signis ab aliis discerni; v. g. milites notabantur principis characterem eis impresso: & etiamnum magistratus & famuli sæpè certis signis discernuntur.

Itaque præcipuum Characteris munus est, ut sit sigillum seu signum spirituale designans suum subjectum: ita ut Angeli intuentes Characterem Baptismi v. g. (idem cum proportione est de duobus reliquis) ex eo tamquam signo videant hominem esse de familia Christi, habere jus ad auxilia & suffragia communia &c. De quo & aliis officiis Characteris vide *Scotum d. 6. qu. 10. num. 13.* An autem præfata significatio Characteris competat ei ex natura sua, an verò solum ex divina institutione, est inter Doctores controversum. Sed cum ad minus difficillimum sit intelligere, quòd hujusmodi signum naturale sit possibile (Plures existimant absolutè possibile non esse) neque ex ullò capite colligatur, quòd character de facto tale sit, censendum potius est, esse sigillum ex instituto: tum quia id sufficit, supposità notitiâ institutionis talis signi ad discernendum v. g. baptizatos à non baptizatis: tum quia est facilius, adeoque ceteris paribus præferendum in explicatione fidei; præsertim in materia Sacramentorum, quæ ipsa sunt signa ex instituto. Immo ex multorum sententia ipse effectus principalis Sacramentorum, scilicet gratia, non est signum naturale divinæ amicitie, sed ex Dei ordinatione. Estque hæc de Characteris Sententia communis, contra *Salas & Lugo*.

Petes, an circumcisio impresserit characterem? Resp. id esse valde incertum: cum *D. Thomas q. 63. art. 1. ad 3.* & plerique alii hoc negent: nec suppetat ex aliquo capite solidum affirmandi fundamentum. *Scotus* nihilominus *sup. q. 9. n. 21.* obiter insinuat, non tamen assertivè statuit, contrarium posse dici. Quod videtur posse conjectari ex eo, quòd Circumcisio fuerit janna veteris Legis, per quam homines adscribebantur in peculiarem familiam ac populum Dei; sicut Baptismus est in Lege nova. Quamvis autem aliqui Patres significent Circumcisionem obsignasse solam carnem, & in eo à Baptismo distinguant: loquuntur tamen de signatione per gratiam, quam adultis, saltem aliunde justificatis ab originali, vi suâ non conferebat, immò nec parvulis ex primaria institutione; prout dictum est circa initium hujus Tractatus. Neque hinc sequitur circumcisos non debuisse baptizari: quia per circumcisionem necdum erant adscripti in familiam Christi ac Ecclesiam novæ Legis; quod proinde per Baptismum fieri oportebat: qui etiam perfectionem ac diversæ speciei imprimit Characterem; sicut di-

P 3 versu

66.
Officium
Characteris,

An sit signum naturale, an ex instituto.

67.
An Circumcisio impresserit Characterem.

versi Ordines diversos specie imprimunt Characteres.

Nihilominus hoc de Circumcisione (ut dixi) incertum est, cum de eo non habeatur aliquid firmi in auctoritate. Alioquin videretur id pariter extendi posse ad remedium Legis naturæ, veluti per quod etiam homines adscribebantur Ecclesiæ Dei ac Religioni, quodque similiter non erat iterabile, scilicet cum simili fructu.

68.
Character non est mera denominatio extrinseca, sed forma realis.

DICO II. Character sacramentalis non est mera denominatio extrinseca aut ens aliquod morale ex susceptione Sacramentorum initerabilium resultans, unde homo consecratur à Deo deputatus ad suum cultum sive ad sacras actiones. Ita communiter Theologi contra *Durandum dist. 4. q. 1.* qui appellat relationem rationis, more loquendi antiquis Theologis in similibus consueto, etsi à parte rei solum velit excludere realem qualitatem, non autem præfatam conditionem moralem ex divina deputatione: ex qua similiter David electus in regem obtinuit nomen & dignitatem regiam velut aliquid morale ipsum moraliter afficiens. Quam quidem *Durandi* sententiam non posse sine errore defendi propter locutiones Conciliorum censet *Suarez* & alii Recentiores: Alii tamen illam à graviore censura liberant. De quo quidquid sit, omnino tenenda est communis doctrina. Quæ

69.
Probat ex locutionibus Conciliorum in sensu obvio intellectus.

Probat: quia Concilia definiunt Characterem esse signum spirituale & indelebile impressum in anima; quæ etsi aliquo modo quadrare possent in denominationem moralem ex divina ordinatione sic resultantem, ut nullâ humanâ potestate impediri vel auferri possit, secus quam dignitates vel potestates politicæ: propriè tamen ut sonant accepta denotant physicam impressionem alicujus notæ realis ac spiritualis; prout indubiè quilibet non præventus censeret. Confirmatur: tum quia Doctores Catholici constanter hoc sensu verba Conciliorum intellexerunt: tum quia ipsi Hæretici, contra quos in iisdem agitur, intelligunt sententiam Catholicorum de aliquo physico & reali, & hoc sensu impugnant. Deinde iidem Hæretici facile admitterent ens aliquod rationis seu denominationem extrinsecam in anima baptizati resultare ex Baptismo, quem docent initerabilem. Quàmvis simul misceant alios errores, præsentem non excusantes; quod scilicet Baptismus tantum valeat ad excitandam fidem; quod Confirmatio, & juxta Nonnullos ex ipsis Ordo non sit Sacramentum, saltem quo deputetur quis ad conficienda Sacramenta; quod denique is, qui juxta illos fuit sacerdos, possit fieri laicus. Etenim his non obstantibus, etiam errarunt circa Characterem baptismalem; & tamen non negassent, qualem affirmavit *Durandus*.

In quo tum à Catholice, tum ab ipsis Hæreticis sunt intellecta.

Hi denique ens aliquod morale ex Baptismo relictum non negarunt.

70.

Arriaga d. 17. sect. 3. potissimum se fundat

in eo, quod *Trid. sess. 23. c. 3. & 4. & can. 1. & 4.* manifestè condistinguat potestatem perpetuam & irrevocabilem (quam *Durandus* vocat denominationem extrinsecam & Characterem) ab ipso Characterem. Ait enim: *Si quis dixerit vel per hoc Sacramentum potestatem non concedi, vel semel ordinatum posse fieri laicum, vel Characterem non imprimi, anathema sit.* Illa enim particula *vel* denotat distinctionem inter potestatem irrevocabilem & Characterem. Verùm prædicta verba non sunt *Tridentini* in terminis. Quod etiam *c. 3.* nil habet ad propositum. Solum *can. 1.* definit in Ecclesia non esse officium tantum, & nudum ministerium prædicandi, sed esse potestatem aliquam consecrandi & absolvendi. Et *c. 3.* ex eo quod Sacramentum Ordinis imprimat Characterem, damnat asserentes potestatem Sacerdotum tantum esse temporariam, vel hos fieri posse Laicos. Quod quidem rectè faceret, etsi potestas indelebilis non foret à Characterem distincta. Similiter *can. 4.* damnat dicentes *per sacram Ordinationem non imprimi Characterem, vel eum qui Sacerdos semel fuit, laicum rursus fieri posse.* Idque rectè; quantumvis revera non esset inter potestatem & Characterem distinctio. Nec mirum, aut novum, sed familiare etiam ipsi *Tridentino*, errores conexos, aut etiam non distinctos, sed diversimodè ab Hæreticis expressos distinctè à Conciliis damnari; præsertim si non sit certum esse formaliter indistinctos. Ut roindè non urgerent verba *Tridentini*, etsi in terminis essent, qualia *Arriaga* refert:

DICO III. Character sacramentalis non est relatio realis, sed ens absolutum, nempe qualitas aliqua spiritualis. Ita communiter Doctores.

Prima pars de relatione reali probatur: non enim potest dici relatio transcendentalis: nam subjectum est ab illa realiter indistinctum, nec potest sine illa existere, ut g. homo sine risibilitate: cum tamen Character distinguatur realiter à suo subjecto, possitque subjectum sine illo existere.

Non est etiam relatio prædicamentalis: ad hanc enim non datur motus sive actio, sed ipsa necessariò resultat ab extremis: Character autem juxta *Tridentinum* animæ imprimitur, adeoque terminat propriam actionem, eamque procedentem non ab extremis, sed liberè à Deo, qui velut causa principalis Characterem imprimit, Sacramento instar instrumenti morales, vel juxta Alios physici, concurrente.

Non denique est relatio extrinsecus adveniens: quàmvis enim illa rectè dici possit animæ imprimi, sicuti dicitur corpori imprimi certum ubi aut situs; ceteraque quæ Characteri tribuuntur, possint isti relationi accommodari: ut bene ostendit *Scottus q. 10. num. 3. & seqq.* ubi (ut patet inspicienti

cienti textum) solum problematicè disputat; quo pacto, non obstantibus rationibus ab eo præallegatis & solutis, posset dici Characterem esse respectum extrinsecus advenientem, ut habet *num. 9* in fine: eò quòd sic ponendo saltem omnes conditiones salvantur, quæ communiter attribuuntur Characteri. Dein *num. 13.* & *seqq.* procedit secundum sententiam, quæ ponit ipsum esse formam absolutam, eamq; qualitatem; ut proinde immeritò citetur in proposito hujus partis Conclusionis. Est, (inquam) illa ita se habeant: nihilominus sine ratione poni non debent hujusmodi entia modalia & imperfecta, quæ implicet etiam per Deum existere sine subjecto: maxime cum enti absoluto aptius seu magis conveniant, quæ Concilia attribuunt Characteri; & consonet communis Doctorum sensus.

73. Secunda pars (in quam magis inclinat *Scotus sup. num. 13.* cui proinde adherent ejus Discipuli communiter) probatur: quia cum non substantia, utpote existens in alio ut subjecto: neque quantitas, eò quòd hæc nequeat esse in anima, quæ est spiritualis: neque etiam relatio, ut ostensum est; sequitur, esse qualitatem. Deinde nihil tam propriè dicitur animæ imprimi, eam ornare, notare, & ab aliis distinguere (quæ tribuuntur Characteri) quam qualitas.

74. Ad quam verò speciem qualitatis Character pertineat, disputant Doctores; qui in varias abierunt sententias. Valdè verosimile est, juxta modernam specierum qualitatis distinctionem, spectare illum ad tertiam speciem, quæ complectitur qualitates solum, aut principaliter ordinatas ad perficiendum sive ornandum subjectum; prout est Character, qui juxta Theologos passim & *Scotum sup. q. 9. n. 18.* non est physice activus; & consequenter poni non debet in prima vel secunda specie, ubi tantum ponuntur qualitates principaliter ordinatæ ad agendum. In quarta etiam specie (si tamen sit vera qualitatis species, quod non credo) ponitur figura quantitativa; qualis non est Character. Nec offert, quòd in tertia specie solum videantur ponendæ qualitates sensibiles: hoc enim falsum est: cur namque in ea non ponantur cognitiones & volitiones spirituales, sive humanæ, sive angelicæ, & generatim aliæ qualitates quæ principaliter dantur ad ornatum?

Multi nihilominus Doctores censent Characterem esse collocandum in prima vel secunda speciei qualitatis. Quod idem videtur sentire *Scotus sup. q. 10. n. 15.* Sed loquitur secundum veterem & minus exactam Aristotelis, non autem secundum modernam specierum qualitatis distinctionem. De illa autem *num. 14.* præmiserat: Secundum veritatem illa divisio qualitatis in qua-

visque species non est propriè generis in species, sed est tantum secundum quosdam modos diversos convenientes diversis qualitatibus; & fortè eidem qualitati in se secundum essentiam possent competere plures modi, qui ponuntur in diversis qualitatibus, id est, qualitatum speciebus. Juxta illam itaque divisionem Character rectè vocari posset habitus, quia de difficili mobilis (ut ait *Scotus n. 15.*) seu difficulter mobilis est. Convenit quoque cum potentia naturali quòd etsi sit supernaturalis, tamen se habeat instar cujusdam potentiae saltem moralis activæ aut passivæ.

DICO IV. Subjectum immediatum Characteris est voluntas. Ita *Scotus d. 6. q. 11. num. 4.* contra Thomistas eum subjectantes in intellectu, & alios eum collocantes in intellectu & voluntate; ac denique contra Recentiores, quorum plerique docent eum habere essentiam animæ pro immediato subjecto.

75. Probatur: quia Character est quædam dispositio ad gratiam, tum ejusdem Sacramenti tamquam effectus naturæ prior & imperfectior disponens ad effectum perfectiorem ejusdem causæ; tum aliorum Sacramentorum, instar potentiae moralis ad gratiam illorum suscipiendam vel conferendam: ergo sicut gratia, à charitate indistincta, est in voluntate, sic & Character. Deinde Character baptismalis est signum vel fundamentum specialis obligationis animæ ad Christum, ut servet ejus legem; Character Confirmationis inducit obligationem Christianæ militiæ, & quodammodo confessionis indei; Character denique Ordinis tribuit potestatem moralem: omnis autem obligatio cadit primò & directè in voluntatem, adeoque in ea congruè ponitur obligationis signum aut fundamentum: sicut & potestas moralis operandi est in illa ut proximo subjecto.

76. Fundamentum aliarum Opiniorum nullam habent difficultatem. Nec juvat Recentiores, quòd Character non sit activus, adeoque videatur non debere recipi in potentiis, quæ sunt instrumenta ad operandum, sed in essentia animæ, quam perficit. Respondetur enim sufficienter perficere animam mediante voluntate, cui inhæret; præsertim cum voluntas juxta veriore doctrinam animæ identificetur. Et licet Character non ordinetur ad operandum, ordinatur tamen ad gratiam, quæ est operandi principium. Deinde ipse Character moraliter aliquid agere videtur; quatenus v. g. movet Angelos, ut speciale habeant curam illuminandi & custodiendi eo insignitis, ipsumque Deum ad dandam illuminationem & gratias actuales.

77. DICO V. Character est indelebilis in hac vita, immo & in futura vita. Prima pars est certa ex Conciliis, Florentino & Tridentino supra, simpliciter definitibus Characterem

75. Subjectum Characteris, voluntas.

76. Fundamentum collationum characteris in essentia anima dissolvitur.

77. Character est in hac vita omnino indelebilis:

acterem esse signum indelebile: quod ad minus debet intelligi pro hac vita. Idem etiam ostenditur à posteriori ex eo, quod Sacramenta imprimentia Characterem nequeant iterari; cuius ratio est indelebitas Characteris juxta Concilia supra & Doctores. Denique à priori probatur ex eo, quod Character à solo Deo dependeat in fieri & conservari, nec habeat contrarium à quo possit expelli.

78.
Immo & in
altera.

Secunda pars etiam non fit à Conciliis definitiva, docetur tamen communiter à Theologis cum *D. Thoma q. 63. art. 5. Scoti d. 6. q. 9. num. 19. & 20.* Probatur in primis à posteriori: quia Christianus vel Sacerdos qui post mortem miraculose revivisceret, non iterum baptizaretur aut ordinaretur; quod signum est Characterem post mortem manere. Quamvis id non videatur omnino efficax: eò quod fortè quis respondere posset, in tali casu specialiter Characterem relinqui, aut certè reproduci: sicut etiam moriens extra statum gratiæ regulariter mox amittat habitum supernaturalem fidei, constat tamen relinqui aut reproduci in eo qui resuscitatur; cum hic omnino videatur suscitari cum habitu supernaturali fidei præhabito.

Deinde suadetur: quia post hanc vitam non habet Character contrarium, à quo expellatur: illud enim foret peccatum, per quod tamen demeritorie non expellitur, uti gratia; immo in ipso etiam actu mortaliter peccaminoso, v. g. sacrilegà Sacramenti susceptione, imprimitur, ac nequidem per peccatum apostasiæ deletur.

79.
Aliud quo-
ad hoc est de
fide ceterisq;
donis gra-
tie.

Dices: Character saltem non manet in damnatis, uti nec fides & alia dona supernaturalia. Resp. Characterem manere; cum ex se sit indelebilis: secus quam fides & alia dona; quæ cum demeritorie possint etiam in hac vita deleri, potiori jure auferentur à damnatis. Deinde dona ista tendunt principaliter ad operationes, quæ damnatis sunt impossibiles. Denique per se inchoant, & disponunt ad justitiam ac amicitiam Dei, damnatis nullatenus convenientem. At Character etiam seculari, nec ita proprie, disponat suo modo ad gratiam, principaliter tamen est in signum potestatis seu muneris accepti, quod in familia Christi exercuit sive baptizatus, sive confirmatus, sive ordinatus. Unde manente fide principali, manet, Beatis quidem ad gloriam seu decorem aliqualem, damnatis autem ad confusionem; ut rectè *D. Bonav. d. 6. p. 1. art. 1. q. 5. ad 4.* Quemadmodum in signe militare magni ducis iis qui strenue pugnarunt est ad gloriam, etiam tempore pacis; ignavis autem vel desertoribus ad ignominiam.

80.
Qui poterit
Character

Sed restat scrupulus, quomodo Character cedet damnatis ad opprobrium: cum neque ipsi illum in se, neque alii in ipsis

illum videre possint: eò quod Character, veluti forma supernaturalis, non possit videri natura cognosci; non sit autem verisimile Deum specialiter elevare potentiam damnatorum ad eliciendam notitiam supernaturalem. Resp. in primis posse creari damnatis confusionem ex hoc quod sciant se à beatis videri tamquam insignitos signo Christi. Deinde forma supernaturalis potest actu naturali videri juxta dicta in materia de Angelis, ad eòque potest Character videri à dæmonibus & animabus damnatorum; & ab his post resumpta corpora abstractivè cognosci, aut fortè intuitivè divinà ordinatione. Immo dato, quod formæ supernaturales nequeant naturaliter videri, adhuc non apparet improbableè *Præpositi 10 q. 63. num. 25.* Deum ad majorem damnatorum cruciatum peculiariter concurrere, ut Characterem videant. Adde, quod *Aragia d. 17. num. 28.* putet non esse plane certum, quod Character sit forma supernaturalis: cum tam illa, quam naturalis aliqua & spiritualis qualitas potuisset ad id muneris ex institutione assumi. Quamvis communiter & rectè id supponatur, veluti congruens Ordini gratiæ, ad quem spectat Character; qui insuper à solo Deo est producibilis.

QUESTIO VII.

An Remissio venialium sit effectus Sacramentorum?

NON dubitant Theologi, quin in quantum saltem Sacramentis peccata venialia remittantur, scilicet per Baptismum, Confessionem, Eucharistiam & Extremam Unionem; quod quæ ratione verum sit, agendo de singulis in particulari patebit.

De aliis vero tribus Sacramentis, Confirmatione, Ordine & Matrimonio non est res adeò explorata. Quamvis communior opinio Theologorum affirmet: eò quod remissio venialium sit maximè consona & proportionata his Sacramentis, veluti vivorum & amicorum Dei, ut ex vi ipsorum non tantum crescat amicitia, sed etiam auferantur leviores offensæ inter amicos conpossibiles. Alia autem ratione, sive ex natura Sacramentorum, sive ex aliqua doctrina revelatâ quis eam desumere tentet, non potest hæc opinio efficaciter probari.

Habet etiam eadem doctrina difficultatem, quod gratiæ habitualis, quæ per hæc Sacramenta conferuntur, non habeat oppositionem cum peccatis venialibus, immo consistat cum actuali eorundem complacentiâ; cum tamen venialia non tollantur, nisi per aliquid cum eis impossibile. Nec dici potest impossibile cum illis esse extrinsecam condonationem Dei, quæ remittit

mittantur: nam hæc condonatio præsupponit juxta communem regulam aliquem actum saltem virtualiter retractativum culpe commissæ ex parte ipsius hominis: quidquid Suarez existimet venialia remitti per Sacramentum, etsi non adsit alia dispositio, quam quod suscipiatur sine actuali complacentia peccati venialis, cum sola voluntate seu desiderio suscipiendi Sacramentum & effectum ejus. Quod desiderium tamen nisi sit tale, ut virtualiter sit impossibile cum culpa veniali, omnino non sufficit. Alias etiam ferè semper liberarentur homines in susceptione alicujus Sacramenti ab omnibus omnino venialibus: cum remitterentur omnia, quibus actu non est affectus, etiam sine ulla displicentiâ præviâ: uti ordinariè seu plerumque non habent in ipsâ susceptione actualem affectum erga aliquod peccatum. Deinde nequidem in Sacramento Pœnitentiæ remittuntur venialia sine displicentiâ eorundem.

Quòd si verò cum communi doctrina exigatur retractatio, saltem virtualis, peccati venialis per Sacramenta remittendi, adhuc difficultas restat: eò quòd per hujusmodi retractationem antecederet ad susceptionem Sacramenti jam remissa sint omnia venialia, ad quæ se extenderit in homine justo, juxta doctrinam multorum valde probabilem, ut patet ex dictis in *Tract. de Gratia d. 5. q. 7.*

Ad hanc nihilominus difficultatem respondere posset probabilem quoque esse alteram sententiam, quæ putat nequidem attritionem sine Sacramento sufficere ad remissionem venialium. Hoc autem posito, possent per Sacramenta remitti immediatè venialia, interveniente retractatione, saltem virtuali, quæ alioquin se solâ non suffecisset.

Aliter adhuc respondet Cardinalis Lugo, non omnia venialia, etiam ad quæ se extenderit displicentiâ, necessariò remitti per Sacramenta, sed interdum nonnulla relinqui juxta regulam ordinationis divinæ. In quo nulla est impossibilitas: quàmvis de ipso facto non adsit nisi conjectura. Idem Auctor consequenter censet, quòd etsi ex natura rei non sit necesse collationi gratiæ jungi remissionem venialium, sit tamen valde consentaneum legibus amicitiae, ut quoties aliquis admittitur ad novum completum & arctius amicitiae vinculum, condonentur offensæ leves, vel omnes, vel ex parte: ac proinde cum quævis collatio gratiæ sit novum amicitiae vinculum &c. congruum censet, ut afferat secum condonationem aliquam, si non integram, saltem partialem, offensarum levium, quarum est retractatio. Ex qua tamen congruentia nil certi determinari potest.

Præterea admissio, quòd per quamvis retractationem dimittantur justo omnia venialia ad quæ se extendit, adhuc posset esse locus remissioni, saltem mediatae peccatorum venialium per Sacramenta, quatenus per hæc ex opere operato confertur gratia actualis, opportuna eliciendis piis motibus, quibus deinde venialia immediatè deleantur. Quàmvis hic remissionis modus non vertatur hoc loco in controversiam. Deinde locus immediatæ remissioni adhuc esset in casu, quo per accidens hæc Sacramenta causarent primam gratiam: ante quam venialia etiam retractata non remittuntur peccatori. Quòd si nihil horum placeat, dicendum foret, non per omnia Sacramenta remitti immediatè culpas veniales.

DISPUTATIO QUINTA.

De Institutione & Essentia Sacramenti Baptismi.

BAPTISMUS nomen græcum, etsi in sacris Litteris frequenter omne ablutionis genus significet; & aliquando ad aquas passionis seu afflictionis significandas translatum sit, ut cum Christus *Luce. 12.* inquit: *Baptismo habeo baptizari;* Tamen apud Ecclesiasticos Scriptores eam corporis ablutionem declarat, quæ cum Sacramento conjungitur, nec sine præscripta verborum forma ministratur. In qua quidem significatione Christus & Apostoli ex Christi instituto plerumque voce baptismatis seu baptizatiōnis usi sunt, ut passim ex Evangelio & Actibus atque Epistolis Apostolicis est manifestum.

Ob varias utilitates Baptismi hoc modo

sumpti varia alia ei conveniunt nomina. Nam partim in Scriptura, partim à Patribus vocatur Expurgatio, Circumcisio, non manufacta, Aqua salutaris, Lavacrum vitale, Fons aquæ vitalis, Sacramentum fidei, Sacramentum regenerationis, Diluivium peccatorum, Signaculum Christianorum, Sacramentum illuminationis. Quorum omnium nominum rationes assignare non erit difficile, attentis materiâ & formâ ac effectibus hujus Sacramenti, cum quibusdam ceremonialibus, quæ comitantur. Vide Suarez *q. 66. art. 1. Vasquez d. 140. c. 1.*

QUÆ-